

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**UNESCO DÜNYA MİRAS LİSTELERİNİN
TURİZME ETKİSİ: DİYARBAKIR SURLARI
VE HEVSEL BAHÇELERİ ÖRNEĞİ**

Zehra ÇAĞLAR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı**

**Temmuz-2018
BATMAN
Her Hakkı Saklıdır**

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAYI

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN danışmanlığında Zehra ÇAĞLAR tarafından hazırlanan "UNESCO Dünya Miras Listelerinin Turizme Etkisi: Diyarbakır Sultan ve Hevsel Bahçeleri" adlı tez çalışması 09/07/2018 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Prof. Dr. Murat GÜMÜŞ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Sedat ÇELİK

İmza

.....
.....
.....
.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi El. Ferhat KORKMAZ
SBE Müdür V.

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Zehra ÇAĞLAR

09.07.2018

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UNESCO DÜNYA MİRAS LİSTELERİNİN TURİZME ETKİSİ: DİYARBAKIR SURLARI VE HEVSEL BAHÇELERİ ÖRNEĞİ

Zehra ÇAĞLAR

**Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN

2018, 56 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Murat GÜMÜŞ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Sedat ÇELİK

1972 tarihinde UNESCO bünyesinde gerçekleştirilmiş olan konferansta kültürel mirasın korunması için önemli ve hala geçerliliğini koruyan bir sözleşme hazırlanmıştır. Korumaya değer görülen alanların yanında “miras” kavramı gündem olmuştur. Kültürel miras evrensel bir değer olarak kabul edilmiş ve bu mirasın korunabilmesi için ortaklaşa bir çalışma yapılması gerekliliği gündeme gelmiştir. Bu yüzden bu alanları kapsayan bir Dünya Miras Listesi hazırlanması gerektiği gündeme gelmiştir. Bu tezin konusunu ise listeye girmeye hak kazanan Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri oluşturmuştur.

Tezin birinci bölümünde kavramsal çerçeveye ilişkin olarak, destinasyon ve UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili bilgiler verilmektedir. İkinci bölümünde ise Diyarbakır ile ilgili genel bilgiler aktarılmış ve tezin amacı, veri toplama yöntemi ve bulgular analiz edilmiştir. Tez nitel bir araştırmaya dayanmakta olup örnek olay yöntemini kullanmıştır. Örnek olay yönteminde temel veri toplama tekniği olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu tezin araştırma evreni, Diyarbakır'daki yerel idareciler, seyahat acentaları ve konaklama işletmelerinden oluşan turizmin yerel paydaşlarıdır. Tezde Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesine girmiş olması yerel paydaşların bilgi ve farkındalığının yeterli düzeyde olmadığı; UNESCO listesine girmek paydaşlar tarafından olumlu algılanmış olsa da Diyarbakır'da yaşanan terör olayları sebebiyle henüz turizmi doğrudan olumlu yönde etkilemediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte tez, yerel paydaşların UNESCO konusundaki farkındalıklarının ve turizmin geliştirilmesi için çeşitli öneriler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Destinasyon, Kültür Mirası, UNESCO Dünya Miras Listesi, Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri, Diyarbakır

ABSTRACT

MS THESIS

UNESCO WORLD HERITAGE LIST TOURISM EFFECT: CASE OF DİYARBAKIR CASTELS AND HEVSEL GARDENS

Zehra ÇAĞLAR

**THE GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCE OF BATMAN
UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN TOURISM MANAGEMENT**

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN

2018, 56 Pages

Jury

Prof. Dr. Murat GÜMÜŞ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Sedat ÇELİK

In a conference organized by UNESCO in 1972, an important agreement that is still binding has been prepared to protect the cultural heritage. With “The Convention concerning the Protection of World Cultures and Natural Heritage”, the concept of “Heritage” was introduced in addition to the definition of areas that were deemed protection worthy. The cultural heritage was accepted as a universal value and the need for joint work was emphasized to protect it. For this purpose, the preparation of a World Heritage List was considered necessary. The subject of this thesis is Diyarbakir Waters and Hevsel Gardens is one of the entrants on the aforementioned list.

The first part of the thesis that defines the conceptual framework contains information about the destination and the UNESCO World Heritage list. In the second part, general information about Diyarbakir is presented, and the purpose of the thesis and data collection methods are explained and the findings are analyzed. The thesis is based on a qualitative research and uses a case study. Interviews were used as the main data gathering method in the case study. The sample space of this thesis consists of local officials in Diyarbakir, travel agencies and accommodation providers, which are the local constituents of the region’s tourism. The thesis shows that The stakeholders have not enough knowledge and awareness about UNESCO; though the inclusion of the Diyarbakir Castle and Hevsel Gardens in the UNESCO World Heritage list has been viewed as a positive development by the local stakeholders, they think that the terror issues have prevented the development of the city tourism. The dissertation presents some suggestions for developing the awareness of the stakeholders and tourism in Diyarbakir.

Keywords: Destination, Diyarbakir Castels, Hevsel Gardens, Cultural Heritage, UNESCO World Heritage List,

ÖNSÖZ

Veri toplama sürecinde benimle birlikte emek harcayan, destek olan değerli arkadaşlarım Ahmed Cihad Kartal, Mehmet Reşit İnanç, Ferit Tuncer, Elif Pöge, Zeynep Pöge Kezer, Büşra Kuyumcu, Rojbin Yılmaz Aktay, Sibelcan Çevik ve Çilem Bulşu'ya çok teşekkür ederim.

Her türlü kararımın arkasında duran aileme ve üzerimde emeği olan bütün hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Bana hep inanan, güvenen, güç veren en büyük destekçim hocam, tezimin her aşamasını büyük bir titizlikle takip eden danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN'a sabrından ve emeğinden ötürü sonsuz teşekkür ederim.

Zehra ÇAĞLAR
BATMAN-2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM	3
DESTİNASYONLAR ve UNESCO DÜNYA KÜLTÜR MİRASI	3
1.1.Kavramsal Çerçeve	3
1.2.Destinasyon.....	3
1.3.UNESCO ve Dünya Kültür Mirası	4
1.5.UNESCO Dünya Miras Listeleri (World Heritage List)	7
1.5.1.UNESCO Dünya Miras Listesine Girme Kriterleri	8
1.5.2 Dünya Miras Geçici Listesi	10
1.5.3. Tehlike Altındaki Miras Değerleri Listesi	11
1.5.4. Dünya Miras Listesinden Çıkarılma Sebepleri	12
1.6. Destinasyon İmajı ve Gelişimini Etkileyen Bir Faktör Olarak UNESCO Listeleri	12
1.7.UNESCO Dünya Miras Listesi ve Türkiye	17
1.8.Dünya Miras Geçici Listesi ve Türkiye	18
1.9. Literatür	20
II. BÖLÜM	23
DİYARBAKIR SURLARI VE HEVSEL BAHÇELERİ	23
2.1.Diyarbakır	23
2.2.Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri	24
2.3.Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Mirası Listesine Geçiş Süreci	27
2.4.Araştırmanın Amacı.....	28
2.5.Araştırmanın Yöntemi	28
2.6.Araştırmanın Evreni.....	30
2.7.Verİ Toplama Teknikleri	31

2.8.Bulgular	32
2.8.1.Seyahat Acentaları ve UNESCO Listesi.....	32
2.8.2. Konaklama İşletmeleri ve UNESCO Listesi	37
2.8.3. Yerel Yöneticiler ve UNESCO Listesi	41
2.9.Tartışma	42
3. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
KAYNAKLAR	48
EKLER	54
EK-1 Yerel Yöneticiler Görüşme Formu.....	54
EK-2 Konaklama İşletmeleri / Seyahat Acentaları Görüşme Formu	55
ÖZGEÇMİŞ	56

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Destinasyon İmajının Duygusal ve Bilişsel Boyutları	13
Tablo 2:Türkiye'de UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine Alınan Destinasyonlar ...	17
Tablo 3: Türkiye'nin UNESCO Dünya Miras Geçici Listesindeki Yerleri	18
Tablo 4: Görüşme Yapılan Seyahat Acentaları Listesi.....	32
Tablo 5: Seyahat Acentaları ile Yapılan Görüşmelerin Sonuçları.....	36
Tablo 6: Görüşme Yapılan Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri Listesi.....	37
Tablo 7: Konaklama Tesisleri ile Yapılan Görüşmelerin Sonuçları.....	39

KISALTMALAR

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

ICOMOS: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi

IUCN: Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği

ICCROM: Kültür Varlığını Koruma ve Restorasyon İçin Uluslararası Araştırma Merkezi

GİRİŞ

İnsanların dünyayı, doğal ve kültürel miras değerlerini görme, öğrenme motivasyonları etki alanını artırarak turizmi dinamik kılmaya devam etmektedir. Turizmin 21. yüzyılda da önemli ekonomik alanlarından biri olması beklenmektedir. İnsanların farklılıkları deneyimleme merakı, turizmi ve turistik ürünleri çeşitlendirerek destinasyonlar arasındaki rekabeti de artırmaktadır. Uluslararası turizm pazarından daha fazla pay alabilmek ve rakiplerden daha üstün konuma gelebilmek için Dünya genelinde farklılık ortaya koyup ve sahip olduğu kaynakları en uygun biçimde yöneten çok sayıda turistik destinasyon mevcuttur. Uluslararası rekabetin yoğunlaştığı turizm piyasasında destinasyon tercihini etkileyen en önemli faktörlerden biri, sahip olunan kültürel ve doğal miras zenginlikleridir.

Türkiye, tarihi ve kültürel mirasının zenginliği ve çeşitliliği; turizm aktörlerinin dinamizmiyle dünyanın en çekici coğrafyalarından biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye sahip olduğu medeniyetler mirası ve turizm tecrübesi ile son yıllarda turizm pazarlarında daha görünür bir şekilde ortaya çıkmaktadır. “İhtiyaç ve beklentilerin hızla değiştiği uluslararası turizm piyasasında, Türkiye’nin sahip olduğu potansiyeli avantaja dönüştürmesi, turizm faaliyetlerini çeşitlendirebilmesine bağlıdır” (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008: 3).

Doğal ve kültürel değerlerin korunup ve tanıtılabilmesi için Birleşmiş Milletler (BM) ve BM'nin bir alt kuruluşu olan Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) bütün ülkeleri bir çatı altında toplayıp küresel etkinlik ve organizasyon çalışmaları yürüterek önemli bir rol üstlenmiştir. Bu çalışmaların içinde 16.11.1972 tarihli yürürlüğe giren Dünya Doğal ve Kültürel Mirası Koruma Sözleşmesi büyük öneme sahiptir. Söz konusu sözleşmeye göre belirli niteliklere sahip kültür ve doğa varlıkları *Dünya Mirası Listesi* adı altında yayınlanarak *dünya mirası* ilân edilmektedir.

1972 tarihindeki "Dünya Kültür ve Doğal Mirası Koruma Hakkındaki UNESCO meclisinde korumaya değer görülen alanlarla birlikte kültürel miras kavramı konu olmuştur. UNESCO “Miras” kavramını geçmişten gelerek, bugün birlikte yaşanan ve gelecek nesillere aktarılacak olan kalıt-eser şeklinde tanımlamaktadır. Tarihi ve yapılaşmış çevreyi oluşturan anıtlar, mimari değeri olan yapı grupları ve alanlar ise

kültürel miras şeklinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 1972). Ülkelerin Dünya Miras Listesine giren varlıklarının sayısı ile kültür ve turizm alanındaki itibarları arasında paralellik olduğu görülmektedir. Bu sebeple ülkeler Dünya Mirası Listesi'ne girebilmek için neredeyse yarışır durumdadırlar (Akpınar, 2007). Türkiye gibi hem doğal hem de kültürel miras değerleri oldukça zengin olan ülkeler, UNESCO dünya mirası listesine girmiş değerlerini, daha fazla turist çekmek ve turizmden daha fazla pay almak için etkin biçimde kullanmayı arzulamaktadır.

Bu tez, 2015 yılında UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine girmiş olan Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri üzerinden, UNESCO Dünya Kültür Miras Listelerinin turizm destinasyonuna etkisini yereldeki turizm paydaşları üzerinden incelemeyi amaçlamıştır. Tezin birinci bölümünde kavramsal çerçeve, tanımlar ve kavramlarla uygulamalar arasındaki ilişkilere yer verilmiştir. Tezin ikinci bölümü, araştırma alanını oluşturan Diyarbakır'la ilgili bilgilerden ve amaç, kapsam, yöntem, veri toplama tekniği, bulgular ve sonuç-öneriler kısımlarından oluşmaktadır.

1.BÖLÜM

DESTİNASYONLAR ve UNESCO DÜNYA KÜLTÜR MİRASI

1.1.Kavramsal Çerçeve

Destinasyonların UNESCO dünya mirası listeleri ile ilişkisi turizm açısından önemlidir. Tez, teorik çerçeve olarak destinasyon, UNESCO, UNESCO Dünya Mirası Listeleri ile destinasyonu ve imajını etkileyen faktör ilişkisine odaklanmıştır.

1.2.Destinasyon

Literatürde destinasyonun Türkçe kelime karşılığı olarak turizm alanı, turizm merkezi, turizm bölgesi, turistik hedef gibi ifadeler kullanılsa da birçok dilde olduğu gibi destinasyon kelimesi bizim dilimizde de yer edinmiştir. Destinasyon, turistin seyahat etmeyi istediği, turistik faaliyetlerin gerçekleştirildiği yer anlamına gelmektedir (Pektaş, 2012). Destinasyon kavramı, Türk Dil Kurumu (2017) tarafından "varılacak olan yer-varış yeri" şeklinde coğrafi bir yer olarak tanımlamıştır.

Çeşitli turizm kaynaklarına sahip olduğu için turist çekerek turistlere ev sahipliği yapan ve pek çok kurum ve kuruluşun doğrudan veya dolaylı olarak turizm hizmetleri sağlayan karmaşık bir üründür (Dalkılıç, 2012). Destinasyon, eğlence ve iş seyahatleri için imkan ve hizmet sunmak amacıyla işbirliği içinde turizm endüstrisinin çeşitli sektörlerini altında toplayarak çalışan bir çatıdır (Türkeri, 2014).

Destinasyon köy, kasaba, ülke hatta kıta olabilir yani küçük ölçekte veya büyük ölçekte olabilir (Özoğul, 2011). İhtiyaç duyulan herhangi bir şey satın alınabileceği merak edildiği için bir seyahat acentasından seyahat etmek istenilen ülke, şehir seçip bu ürün hakkında bilgi sahibi olmak isteyebilir. Alternatifleri değerlendirir ve bunlar arasından bir seçim yaparlar (Pekyaman, 2008). Kişiyi seyahate iten merak, bilgi, yaş, zaman, yeterli düzeyde gelir sahibi olma gibi sebepler olduğu gibi çekiciliklerin olması gerekliliği vurgulanmıştır. ssBu aşamada turistik destinasyon kavramının önemi ortaya çıkmaktadır (Atay, 2003).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)'nün destinasyon tanımı "Bir turistin en az bir gece kaldığı fiziksel bir mekândır ve bir günlük seyahat süresinde destek hizmetleri, çekicilikler ve turist kaynakları gibi turizm ürünlerini içerir"

şeklinde dir. Hu ve Ritchie (1993)'e göre destinasyon turizm hizmet ve tesislerinde oluşan bir testir. Bu paket tüketicilerin arzuladığı çok boyutlu ürünleri kapsamaktadır. ChiandQu (2008)'ya göre olumlu destinasyon imajı ziyaretçilerin memnuniyetine ve davranışsal olarak destinasyona tekrardan ziyaret eğilimi göstermelerini sağlamaktadır. Destinasyonları çekici hale getiren unsurları 5 başlık altında ele alabiliriz. Bunlar; doğal faktörler, sosyal faktörler, tarihsel faktörler, rekreasyonel faktörler ve alt yapı, yemek ve barınma faktörleridir.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)'nün destinasyon tanımı “Bir turistin en az bir gece kaldığı fiziksel bir mekândır ve bir günlük seyahat süresinde destek hizmetleri, çekicilikler ve turist kaynakları gibi turizm ürünlerini içerir” şeklindedir. "UNESCO Misyonunu insanlığın zihninde barışı eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, kültür ve bilgi ve iletişim aracılığıyla inşa etmek olarak tanımlamaktadır" (www.unesco.org.tr).

Destinasyonların en önemli çekicilikleri olarak kabul edilen doğal ve kültürel miras varlıkları, bir yerin destinasyon haline gelmesi ve gelişmesinde en önemli motivatörlerden de biri olmaktadır. Bu açıdan UNESCO'nun dünyanın her yerinde insanlığın ortak mirası olarak kategorik sınıflandırmaya tabi tutup koruma altına aldığı ve tescillediği miras unsurları, onlara sahip destinasyonlar açısından da oldukça önemli olmaktadır.

1.3.UNESCO ve Dünya Kültür Mirası

UNESCO kelimesi, İngilizce “United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization” kelimelerinin baş harfleri alınarak oluşturulmuş ve dilimizde "Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu" şeklinde karşılanmıştır (www.unesco.org.tr).

1946 yılında İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra UNESCO, Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşu kurulmuştur. Türkiye'nin ilk yirmi devlet içinde onuncu devlet olarak imzaladığı UNESCO Kuruluş Sözleşmesi 1945 yılının Kasım ayında Londra'da 44 ülkenin temsilcilerinin katıldıkları bir toplantıda kabul edilmiştir. "UNESCO'da 195 Üye Devlet ve 10 Ortak Üye Devlet bulunmaktadır" (www.unesco.org.tr).

Evrensel değerlere sahip, bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtılabilmek, söz konusu evrensel mirasa toplumda sahip çıkılabilecek bilinci oluşturmak ve çeşitli sebeplerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli işbirliğini sağlamak amacıyla 17 Ekim – 21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris’te toplanarak UNESCO’nun toplanan 17. Genel Konferansı kapsamında, “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme” 16 Kasım 1972 tarihinde imzalanmıştır.

Dünya Mirası Sözleşmesi gelişmekte olan ülkelere doğal ve kültürel ortamların korunması için maddi teşvik sağlayacı bir sözleşmedir. Sağlam hukuksal temellere dayalı işleyişe sahip oluşu sözleşmeye olan güveni arttırmakta ve bu durum sayesinde birçok alan listeye alınmakta ve yine bu sözleşmeye uygun olarak gerekli yardımlar sağlanmaktadır (şentürk, 2012).

Türkiye, UNESCO Sözleşmesini 20 Mayıs 1946 tarihinde ve 4895 sayılı kanunla onamıştır. Bu durumdan sonra UNESCO Genel Direktörlüğünün lkemizdeki tek ve yasal temsilcisi niteliğinde olan UNESCO Türkiye Millî Komisyonu UNESCO Kuruluş Sözleşmesinin 7. maddesi gereğince 25 Ağustos 1949 tarihinde faaliyete geçmiştir (www.unesco.org.tr). UNESCO'nun misyonu "insanlığın zihninde barışı eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, kültür ve bilgi ve iletişim aracılığıyla inşa etmek olarak tanımlanmaktadır" (www.unesco.org.tr).

UNESCO Dünya Miras Listesi’ne dahil girebilmenin ilk koşulu ulusal bir envanter oluşturulmasıdır. Ulusal envanterlerden oluşan listeye Geçici Liste denilmektedir. UNESCO Dünya Miras Listesi’ne kaydedilebilmek için ye devletlerin yetkili birimleri tarafından Geçici Listedeki seçilerek hazırlanan adaylık dosyaları UNESCO Dünya Miras Merkezine ilgili icracı Bakanlıklar kanalıyla iletilir. Söz konusu dosyaların bilimsel inceleme ve değerlendirilmelerinin yapılmasını sağlamak amacıyla UNESCO Dünya Miras Merkezi başvuruyu, UNESCO’nun süreçteki danışma organları olan uluslararası kuruluşlara yani IUCN (Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği), ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) ve ICCROM (Kültür Varlığını Koruma ve Restorasyon İçin Uluslararası Araştırma Merkezi)’a iletilir. "Danışsal organların değerlendirmeleri ışığında dört yılda bir seçimle göreve gelen ve 21 ye devletten oluşan Dünya Miras Komitesi’nin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bir miras alanının Dünya Mirası Listesine alınması süreci değerlendirilerek, karara bağlanır" (www.unesco.org.tr).

Dünya Miras Listesine kaydolmanın kazandırdığı prestij ve uluslararası bilinirliğin yanında, uluslararası alanda buna üye Devletlere alanın korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda büyük sorumluluklar getirmektedir. Acil koruma gerektiren çatışmalar, doğal afetler, çarpık kentleşme, alan yönetimindeki eksiklikler ile tahribat, kaçakçılık, yağma gibi yasa dışı faaliyetler nedeniyle yeterince korunamayan miras alanları Komite üyeleri ve Danışsal Organlar tarafından değerlendirilip UNESCO'nun Tehlike Altındaki Miraslar Listesine kaydedilmektedir. Üstün Evrensel Değerinin kaybolması, alınan önlemlerin yetersizliği veya tahribatların sürmesi durumundaysa Dünya Miras Listesinden tamamen çıkarılabilir. Bu durumun aksine alanda üstün evrensel değerlerin korunması ve sürdürülen muhafaza ve koruma politikalarında ilerleme kaydedilmesi durumunda alan, tekrar Dünya Miras Listesine alınır (www.unesco.org.tr). Süreç, şeffaf, objektif kriterler üzerinden ilertilmekte olup temelde UNESCO'nun dünya mirası misyonu ile ilişkilidir.

1.4. UNESCO'nun Dünya Mirası Misyonu

Birleşmiş Milletler öncülüğündeki kurumsal yapı, tüm dünyada varolan doğal ve kültürel miras değerlerini, tüm insanlığın ortak mirası olarak kabul etmektedir. Bu sadece bugünün kuşaklarının sahip olduğu ya da olabileceği bir zenginlik değil aynı zamanda geleceğin kuşaklarının üzerinde hakkı olan değerler olarak öngörülmektedir. Bu temel yaklaşımla UNESCO aşağıda özetlenen bir misyonu amaç edinmiştir;

- Doğal ve kültürel miraslarının korunma altına alınmasını sağlamak ve ülkelerin Dünya Miras Sözleşmesi'ne taraf olmalarını teşvik etmek;
- Sözleşmeye Taraf Devletleri, kendi toprakları içerisinde yer alan alanları, Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmek üzere aday göstermeleri yönünde teşvik etmek;
- Sözleşmeye Taraf Devletleri, kendi toprakları içerisinde yer alan Dünya Miras alanları için yönetim planları ve muhafaza durumlarını değerlendirmek üzere raporlama sistemleri geliştirmeleri yönünde teşvik etmek;
- Taraf Devletlerin Dünya Miras alanlarının korunmasına, teknik yardım ve profesyonel eğitim sağlayarak katkıda bulunmak;
- Tehlike Altındaki Dünya Miras alanları için acil yardım sağlamak;

- Taraf Devletleri, Dünya Miras alanlarının muhafaza edilmesinin gerekliliği hususunda toplumda farkındalık yaratmaları konusunda desteklemek;
- Kültürel ve doğal miraslarının muhafaza edilmesinde, yerel halkların da katılımının sağlanmasını teşvik etmek;
- Dünya kültürel ve doğal mirasının korunması hedefi doğrultusunda, uluslararası işbirliğini teşvik etmek.
- Dünya Miras Sözleşmesini tasdik etmenin en önemli faydalarından biri, tüm dünya için üstün evrensel değer taşıyan, kültürel farklılık ve doğal zenginliğin eşsiz örnekleri olan varlıkların oluşturduğu bir dünya için sorumluluk ve takdir duygusuyla hareket eden uluslararası bir topluluğun parçası olmaadır (www.unesco.org.tr).

Kültür varlıkları bakımından zengin olan ülkelerin turizm potansiyelleri yüksek olmakta ve bu potansiyel yüksekliğiyle bağlantılı olarak da turizm gelirlerini artırmaktadır (Gögebakan 2015). Kültür varlıklarının korunduğu ve sergilendiği mekanlar olarak müzelerin, ülkelerin taşınmaz kültür varlıklarının ve Dünya Mirası Listesinde yer alan kültürel varlıklarının da bu değişimde önemli rol oynadığı düşünölmektedir. Bu açıdan karşılıklı bir olumlu etkinin olduğu söylenebilir. UNESCO'nun Kültür, Dünya Kültür Mirası gibi kavramlar ve Listeler arasındaki somut ilişkinin tarihsel olarak nasıl başladığı ve geliştiiği önemlidir. Bugün artık dünyanın birçok ülkesinin sınırları içinden seçilmiş olan doğal ve kültürel miras değerleri oluşturulmuş olan listelerde ciddi sayılara ulaşmıştır.

1.5.UNESCO Dünya Miras Listeleri (World Heritage List)

UNESCO'nun 17 Ekim – 21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan 17. Genel Konferansında, 16 Kasım 1972 tarihinde bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul gören evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtılabilmek, toplumda söz konusu evrensel mirasa sahip çıkabilecek bilinci oluşturmak ve çeşitli sebeplerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli işbirliğini sağlamak amacıyla “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme” kabul edilmiştir.

UNESCO Dünya Miras Listesinde toplam 1073 destinasyon bulunmaktadır. Bunlardan 832 tanesi kültürel, 206'tanesi doğal ve 35 tanesi ise hem kültürel hem doğal listede yer almaktadır. 37 tanesi ise geçici listede yer almaktadır. 54 tanesi tehlike altında bulunmaktadır (whc.unesco.org/en/list/) Bu destinasyonlardan dünya üzerinde en çok bilinenleri Nemrut Dağı, St. Gall Manastırı - İsviçre, Cam Minaresi - Afganistan, Los Glaciares Ulusal Parkı - Arjantin, Kobustan Milli Parkı - Azerbaycan, Grand Palas - Belçika, Mostar Köprüsü - Bosna Hersek, İpek yolu: Chang'an-Tianshan Koridorunun Güzergah Ağı - Kırgızistan ve Struve Jeodezi Arkı - Belarus, Estonya, Finlandiya, Letonya, Litvanya, Norveç, Moldova, Rusya, İsveç, Ukrayna (www.milliyet.com.tr).

Afrika kıtasında toplam 99, Amerika kıtasında 161, Arap ülkelerinde 81, Asya kıtasında 234, Avrupa kıtasında 14 tanesi sınırlararası miras olmak üzere toplam 439, Okyanusya kıtasında ise 28 miras alanı bulunmaktadır.

Takdire ve korunmaya değer uluslararası önem taşıyan doğal oluşumlar, anıtlar ve sitler Dünya Mirası" statüsüne sahip olabilirler. Sözleşmeyi kabul eden üye devletlerin UNESCO'ya başvurusunu, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) ve Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUCN) uzmanlarının değerlendirmesiyle tamamlanan işlemlerden sonra aday varlıklar, Dünya Miras Komitesinin kararıyla bu statüye sahip olmaktadırlar (www.kulturvarliklari.gov.tr). Bu statüyü kazanabilmek için belirli kriterleri sağlamak gerekmektedir. Bu kriterlerden bir alt başlıkta bahsedilmektedir.

1.5.1.UNESCO Dünya Miras Listesine Girme Kriterleri

Dünya Miras Komitesi tarafından olağanüstü evrensel değerleri ölçebilen 6 kültürel ve 4 doğal kriter bulunmaktadır. Bu evrensel değerleri ölçen 6 kültürel ve 4 doğal kriterden en az birinin karşılanması durumunda bir alan Dünya Miras Listesi'ne girebilmeye hak kazanmaktadır (www.kulturvarliklari.gov.tr).

Bu kriterler:

- İnsanın yaratıcı dehasının üst düzeyde bir temsilcisi olması,

- Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi,
- Yaşayan veya yok olan bir kültür geleneğinin veya uygarlığın istisnai, ender rastlanan bir temsilcisi olması,
- İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünü veya peyzajın istisnai bir örneği olması,
- Özellikle geri dönülmez bir değişimin etkisi altında hassaslaşmış olan çevre ile insan etkileşiminin veya bir kültürün/kültürlerin temsilcisi olan, geleneksel insan yerleşimi, arazi kullanımı veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olması,
- İstisnai evrensel önem taşıyan sanatsal veya edebi eserler, inançlar, fikirler, yaşayan gelenekler ve olaylarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olması (Komite bu kriterin tercihen diğer kriterler ile birlikte kullanılması gerektiğini kabul etmektedir).
- Üstün doğal görünelere veya eşsiz doğal güzelliklere ve estetik öneme sahip alanları içermesi,
- Yaşamın kaydı, yer şekillerinin oluşumunda devam eden önemli jeolojik süreçler veya önemli jeomorfik veya fizyografik özellikler dahil dünya tarihinin önemli aşamalarını temsil eden istisnai örnekler olması,
- Kara, tatlı su, kıyı ve deniz ekosistemleri ve hayvan ve bitki topluluklarının evrim ve gelişiminde devam eden önemli ekolojik ve biyolojik süreçleri sunan istisnai örnekler olması,
- Bilim veya koruma açısından istisnai evrensel değere sahip tehlike altındaki türleri içeren yerler de dahil, biyolojik çeşitliliğin yerinde korunması için en önemli ve dikkat çeken doğal habitatları içermesi.

İlk 1-6. kriterleri taşıyan alanlar kültürel miras, 7-10. kriterleri taşıyan alanlar doğal miras, hem doğal hem de kültürel özellik taşıyan miraslar ise karma miras olarak değerlendirilmektedir. 2017 yılı itibariyle Dünya genelinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kayıtlı 1073 kültürel ve doğal varlık bulunmakta olup bunların 832 tanesi kültürel, 206 tanesi doğal, 35 tanesi ise karma (kültürel/doğal) varlıktır. Her yıl gerçekleşen Dünya Miras Komitesi toplantıları ile bu sayı artmaktadır (www.kulturvarliklari.gov.tr).

Yukarıda belirtilen kriterlerden bir ya da birkaçına uygun Dünya Mirası Listesinde çok çeşitli varlıklar bulunmaktadır. Örnek olarak sadece heykelden oluşan tek eser Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Özgürlük Anıtı (Statue of Liberty) ya da çok geniş alanlara yayılabilen doğal varlıklar Brezilya'daki Merkezî Amazon Koruma Kompleksi (Central Amazon Conservation Complex) gibi değerler listede olabilmektedir. Ayrıca listede muharebe alanı, kale, anıt ve toplama kampı gibi askerî özellikleri belirgin kültürel değerler de yer almaktadır. Bunlar arasında en dikkat çeken ise II. Dünya Savaşı'ndan kalma Polonya'daki Auschwitz Toplama Kampı (Auschwitz Concentration Camp) ile Hiroşima Barış Anıtı'dır (Hiroshima Peace Memorial). Frontiers of the Roman Empire (İngiltere), The Great Wall (Çin), Fortress of Suomenlinna (Finlandiya) ve Medieval City of Rhodes (Yunanistan) listede askerî nitelikleri ön plâna çıkan diğer varlıklardır (Akpınar, 2007).

Dünya Miras Listesine kaydedilmiş alanın üstün evrensel değeri uygulama rehberinde yer alan maddeler uyarınca zarar görmesi ve karakteristik özelliklerini kaybetmesi durumunda komite, söz konusu alanı toplumda farkındalık yaratmak ve verilen zararın giderilmesi hususunda çalışmalarını teşvik etmek için Tehlike Altındaki Dünya Miras Listesine kayıt edebilir.

Tehlike altındaki liste dışında Dünya Miras Listesine girmenin ilk adımı olan Dünya Miras Geçici Listesi bulunmaktadır. Bu listeden bir alt başlıkta bahsedilmektedir.

1.5.2 Dünya Miras Geçici Listesi

"UNESCO; evrensel kültürel ve doğal değerlerimizin dünyaya tanıtılması ve korunmaları için uluslararası kaynaklardan da yararlanılarak gelecek kuşaklara en iyi şekilde aktarılmasını amaçlar" (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr>). UNESCO "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" kapsamında taraf devletler, UNESCO Dünya Miras Merkezi'ne, UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kaydedilebilecek olan varlıklarla ilgili envanterlerini (geçici liste) iletmekle sorumludurlar. UNESCO Dünya Miras Merkezi tarafından yayınlanan bu listeye giren varlıklarla ilgili hazırlanan adaylık dosyaları Dünya Miras Komitesi'ne sunulmaktadır. Dünya Miras Komitesi tarafından belirlenmiş olan kriterleri karşılama durumları ve mimari, tarihi, estetik ve kültürel, ekonomik, sosyal, sembolik ve felsefi özellikleri

Geçici Listeler hazırlanırken de dikkate alınmaktadır. Prosedürel olarak ilk önce tüm aday miras değerleri geçici listeye alınır. Daha sonra yapılan resmi inceleme ve değerlendirmelerde asıl listeye ait kriterlerden en az bir tanesini karşılayanlar asıl listeye alınır.

1.5.3. Tehlike Altındaki Miras Değerleri Listesi

Dünya miraslarının daha iyi şartlarda korunmasını garanti altına alabilmek için; gerek farkındalık yaratmak ve gerekse kolayca teknik, bilimsel ve finansal destek alınabilmesi için UNESCO "Tehlike Altındaki Dünya Mirası Listeni"ni kullanmaktadır. UNESCO ve alt kurumlarının yapması gereken incelemeler ve kendileri tarafından yapılması zorunlu periyodik bilgilendirmelerden çıkan sonuçlar doğrultusunda Dünya Mirası Listesi'ndeki varlıklar, Tehlike Altındaki Miras Listesine kaydırılabilmektedir. Birçok ülke tarafından bu durum itibar kaybı olarak algılansa da Endonezya, 2004 yılında Dünya Mirası Listesine giren "Sumatra Yağmur Ormanları-Rainforest Heritage of Sumatra"yı, 2011 Dünya Mirası Komitesinde farklı ve uluslararası nedenlerle koruyamadığını belirterek, kendisi ülke olarak Komite'den bu yağmur ormanının Tehlike Altındaki Miras Listesine kaydırılmasını talep etmiş ve bu talep Komite tarafından uygun görülmüştür. Endonezya'nın, yağmur ormanlarında yaşanan sorunlara dikkat çekmek ve uluslararası kamuoyunun dikkatini toplamak amacıyla Tehlike Altındaki Miras Listesine kaydırılmasını talebi olumlu karşılanmış ve uluslararası yardım için programlar hazırlanmıştır.

Toplam 28 ülkeden 35 miras 2012 itibari ile bu listede yer almaktadır. "Evrensel değeri zedeleyecek yapılaşma veya değişime konu olmaları", korumayı sağlamak için yönetsel planları veya sistemleri olmazsa Komite, varlıkları Tehlike Altındaki Miras Listesine kaydırmaktadır (www.worldheritageturkey.com).

Buna örnek olarak dünya miraslarına zarar verecek durumlarla ilgili her fırsatta gelişmiş ülkelere seslenen UNESCO, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde 5, Libya'da 5, Mali'de 3, Fildişi Sahili'nde 2, Mısır, Etiyopya, Gine, Madagaskar, Nijer, Uganda, Orta Afrika Cumhuriyeti, Tanzanya ve Senegal'de ise 1'er tane olmak üzere toplam 13 ülkede, 24 kültürel ve doğal varlığın tehlikede olduğuna dikkati çekmektedir (www.trthaber.com). Türkiye'den ise İstanbul yüzyıllarca birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, Bizans ve Osmanlı'ya ise başkentlik yapmasından dolayı miras birikimine

sahip olmasına rağmen listede sadece “İstanbul Tarihsel Alanları” ile yer alıyor olması oldukça dikkat çekmesiyle birlikte İstanbul 2003 yılından beri Tehlike Altındaki Dünya Miras Alanları Listesi’ne geçme tehlikesi ile yüz yüzedir (Şentürk, 2012).

Bu süreç ve uygulamalar, ülkeleri sahip olduğu kültürel ve doğal alanlar üzerinde tek başına egemenlik hakkına sahip olduğu fikrinden uzaklaştırmayı ve bu alanların evrensel, tüm insanlığın ortak miras değerleri olarak görülmesi gerektiğine yönelik daha geniş bir bakış açısını tesis etmeyi amaçlamaktadır.

1.5.4. Dünya Miras Listesinden Çıkarılma Sebepleri

"Dünya Mirası Listesi" veya "Tehlike Altındaki Dünya Mirası Listesi"ndeki varlıkların evrensel değerlerini yitirmeleri veya “Bütünlük ve Özgünlüklerini” koruyamadıkları durumlarda, UNESCO Dünya Mirası Komitesi tarafından “Dünya Mirası” listesinden çıkarılmaktadır.

Almanya’dan 2004 yılında Dünya Mirası Listesi’ne alınan ve sadece 2 yıl sonra 2006’da Tehlike Altındaki Miras Listesine kaydırılan Dresden Vadisi Dünya Mirası Listesi’nden çıkarılan varlıklara örnek verilebilir. Dünya Mirası Listesine "Kültürel Peyzaj olarak 2., 3., 4. ve 5. Kriterler kapsamında alınan vadide Alman Hükümeti’nin planladığı köprünün vadinin sahip olduğu evrensel değere zarar vereceği gerekçesi ile listeye girdikten sadece 2 sene sonra Tehlike Altındaki Miras Listesi'ne alınmıştır. Almanya’nın köprü projesini değiştirerek uygulamak istemesi üzerine ise varlık 2009 yılında Dünya Mirası Listesinden çıkarılmıştır" (www.worldheritageturkey.com).

Tüm bu uygulamaların turizm üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etki ettiği, destinasyonların imajı ve itibarını olumlu-olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Destinasyonların imajı üzerinde, sahip olunan miras değerlerinin sayısı, niteliği kadar; onların korunması konusundaki hassasiyetler, uygulamalar ve çalışmaların da etkili olduğu tahmin edilmektedir.

1.6. Destinasyon İmajı ve Gelişimini Etkileyen Bir Faktör Olarak UNESCO Listeleri

Destinasyonların birbirinden farklı gelişim evreleri söz konusudur. Her destinasyonu etkileyen benzer ya da birbirinden ayrı faktörler olabilir. Farklı

destinasyonlarda bulunmuş turistlerin çoğu, alternatif destinasyonları, tesisler, çekicilikler ve hizmet standardı açısından karşılaştırmaktadır (Yüksel; Yüksel 2001, 334). Sönmez ve Graefe'nin (1998) çalışmasında seyahatçilerin, uluslararası seyahat ile ilgili olarak en çok sağlık, mali, politik istikrarsızlık ve terörizm risklerini göz önünde bulundurduğunu belirlenmiştir. Turistlerin destinasyon seçimleri herhangi bir destinasyonu riskli olarak algılayıp algılamadıklarından etkilenmektedir. Farklı özelliklerine rağmen hem siyasi istikrarsızlık hem de terörizm turizmi ciddi şekilde etkilemektedir. Bazı ülkeler için, terörizmin devamlılığı destinasyonun olumlu imajını lekelemekte ve hatta tüm turizm sektörünü risk altına almaktadır. (Dalkılıç, 2012).

"Kolay ulaşım, fiyat/kalite uyumu, iklim, etkinlik sunumu ve tesiste çeşitlilik başarılı destinasyonların ortak özellikleri olarak ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda, kültürel ve/veya doğal mirasa yakınlığın önemi artmaktadır" (Öter ve Özdoğan, 2005:130). Destinasyon imajının boyutları değişik şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin; Baloğlu ve Mangaloğlu (2001)'nin dört Akdeniz destinasyonunun (Türkiye, Yunanistan, İtalya, Mısır) ABD'li tur operatörü ve seyahat acentaları tarafından algılanan imajları konusunda yaptıkları çalışmada, destinasyon imajının duygusal ve bilişsel boyutları Tablo 1'de şu şekilde ele alınmıştır.

Tablo 1: Destinasyon İmajının Duygusal ve Bilişsel Boyutları

Duygusal	Hoş - Tatsız
	Durgun - Canlandırıcı
	Stresli - Rahatlatıcı
	Kasvetli - Heyecanlı
Algısal/Bilişsel	Parasının karşılığını veren
	Doğal güzellikler ve manzaralar
	İyi iklim
	İlginç kültürel kaynaklar
	Uygun konaklama imkanları
	Çekici yerel mutfak
	Güzel plajlar ve su sporları
	Altyapının kalitesi
	Kişisel güvenlik
	İlginç tarihi kaynaklar
	Kirlenmemiş ve bozulmamış doğa
	Gece ve eğlence hayatı
	Hijyen ve temizlik standartları
	İlginç ve arkadaş canlısı insanlar

Kaynak: Baloğlu, ve Mangaloğlu; "Tourism Destination Images of Turkey, Egypt, GreeceandItaly as Perceived by US Based Tour Operatorsand Travel Agents", Tourism Management. Vol. 22, 2001, s. 5.

Literatürde, oluşmuş bir imajı değiştirmenin zorluğu konusunda ortak bir görüş hakimdir (Crompton 1979; Fakeye ve Crompton 1991; Bojanic 1991; Gartner 1993; Selby ve Morgan 1996; Chen ve Kerstetter 1999; Gartner ve Shen 1992 aktaran Üner, M. Güçer, E. Taşçı, A. 2006). Bu durumdan hareketle, herhangi bir turistik destinasyon için imaj eksikliği kötü bir imaj varlığından daha olumlu bir durum olarak değerlendirilebilecektir (Üner, M. Güçer, E. Taşçı, A. 2006).

Herhangi bir destinasyon çekiciliğinin etkisi iki önemli nedenden dolayı değişebilir. Bunlardan birincisi, fiziksel karakteristikler, ikincisi ise pazar koşulları olarak belirtilebilir. Fiziksel karakteristikler değişirse, örneğin gelişmiş destinasyonlar dahi eskiyebilir ya da kalite seviyesi düşebilir. Pazar koşullarının değişmesi durumunda ise destinasyon popülerliği etkilenebilir (Doğan, 2013).

1970'lerde ve 1980'lerde destinasyon imajı ile ilgili bir çok çalışma yapılmış ve teoriler öne sürülmüştür. Turizm üzerinde çalışmalar yapan araştırmacılar imaj kavramını da araştırma konusu yapmışlar ve destinasyon imajı ile ilgili geniş bir literatür oluşturulmuştur. İmaj çalışmalarına ilgi gösterilmesinin nedeni; insanların zihinlerinde bir destinasyonu nasıl canlandırdıklarını ve neler hissettiklerini belirleyerek destinasyon tercihleriyle ilgili makro ve mikro strateji önerileri geliştirebilme arayışıdır (Dann 1996, 42; Fesenmaier; O'Leary; Uysal 1996, 42 aktaran Dalkılıç, 2012). Lawsonand Baud Bovy (1977); destinasyon imajını bir birey ya da grubun belirli bir yer hakkındaki tüm objektif bilgilerinin, önyargılarının, hayal gücünün ve duygusal düşüncelerinin ifadesi olarak tanımlamıştır. Diğer yazarlar destinasyon imajını insanların hedefle ilişkilendirdikleri tüm inanç, fikir ve izlenimlerin toplamı olarak tanımlamışlardır (Crompton, 1979; Kotler, Haiderand Rein, 1993 aktaran Dominique ve Lopes, 2011).

Karmaşık ve ölçümü zor olan imaj kavramı, bu karmaşıklığa rağmen tüketici davranışlarına da etki eden faktörlerden biri olarak görülmüş olup, birçok sayıda araştırmacıyı imaj kavramını anlamaya ve hatasız bir şekilde ölçmeye yönlendirmektedir (Üner, Güçer ve Taşçı, 2006). Gunn (1972) Turistik destinasyon imajı sürecini ve destinasyon imajını tanımlayan ilk araştırmacılardan birdir. Gunn'a göre destinasyon imajı bir yer hakkında kişisel tercihlerin göstergesidir.

"Turistik destinasyon imajı" teriminin kesin bir anlamını belirlenememiştir. Destinasyon imajı çalışmalarının, kapsamlı bir incelemesinin ardından daha önce

yapılan çalışmalarda kullanılan tanımların çoğunun oldukça belirsiz olduğu gözlenmiştir (Jenkins, 1999). Kişinin bir varış noktası hakkında sahip olduğu inanç, düşünce ve izlenimlerin toplamı turistik destinasyon imajı olarak tanımlanmıştır (Crompton 1979:18 aktaran Jenkins, H. 1999).

Destinasyon imajı, bir kişinin ya da grubun belirli bir yer hakkında sahip olabileceği nesnel bilginin, izlenimlerin, önyargıların, hayal güçlerinin ve duygusal düşüncelerin tümünü ifade eder (Jenkins, 1999). Reynolds (1965) tarafından destinasyon imajının, tüketici-yönlü/odaklı bir kavram olduğu söylenmiştir ayrıca destinasyon imajının bir grup bilgiden seçilen ve bazı izlenimleri göz önüne alan zihinsel bir yapının sonucunda oluştuğunu düşünür. Hunt (1975) ise destinasyon imajını, potansiyel ziyaretçilerin bir bölge ile ilgili algıları olarak tanımlar (aktaran Uçkun, Konakay, ve Ergen, 2016). İmaj benzer destinasyonlar arasında seçim yapılmasını sağlayan en önemli etkidir (Özoğul, 2011).

Turistik destinasyon imajı hem potansiyel turistin karar vermesinde hem de turistik tecrübelerine ilişkin memnuniyet seviyelerinin oluşmasında önemli bir etkiye sahiptir (Jenkins, 1999) Gunn (1972) ise destinasyon imajının oluşumunda 3 aşamada ele almıştır.

- Organik; turist destinasyon hakkındaki bilgiyi televizyondaki belgesellerden, kitaplardan, okuldan ya da arkadaşlarının deneyimlerinden elde eder.
- Uyarılmış; satış pazarlama ve reklam faaliyetleri için yapılan tanıtımlar sonucunda elde edilen bilgilerle oluşan imajdır.
- Modifiye; kişinin kendisinin deneyimleri sonucu oluşan imajdır.

Turistin destinasyon tercihi seyahatten önceki imaj oluşumu en önemli aşamadır ve bu sebepten dolayı davranışı etkilemeden önce imajın nasıl meydana geldiğini anlamak gerekir. Sosyo-demografik karakteristikler içinde en çok yaş ve eğitim düzeyinin imaj üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Örneğin; ABD'ye giden Alman turistler üzerine yapılan bir araştırmada algılanan imajı farklılaştıran faktörlerin en başında yaş olduğu görülmektedir. Echtner ve Ritchie (2003)'e göre destinasyon imajının oluşum süreci ilginç bir özelliğe sahiptir. İnsanlar destinasyonun pazarlanması için iletilen mesaj ve bilgilerin etkisinde kalmadan hatta destinasyonu ziyaret etmeden de bir destinasyona ait imaja ya da algıya sahiptirler. Destinasyona yapılan ziyaret sonrasında da destinasyonun algılanma düzeyi ve destinasyon imajı değişiklik gösterir.

Echtner ve Ritchie (2003)'e göre imajın oluşumu bilgi akışı içinden bazı etki ve izlenimlerin seçilmesiyle gerçekleşir. Destinasyon imajının oluşmasında ihtiyaç duyulan bilgi akışının kaynakları olarak, reklamlar (seyahat broşürleri, posterler), başkalarının fikirleri (arkadaşlar, akrabalar) ve genel medya (gazeteler, dergiler, televizyon yayınları, kitaplar, filmler) belirtilmiştir. Bu kaynaklarla desteklenen imaj, destinasyona yapılan ziyaret sonrasında ilk elden edinilmiş bilgiler ve gerçek deneyim sonucunda yeniden yapılanmaktadır.

Destinasyon imajının oluşmasında ve destinasyon seçiminde, destinasyona olan fiziki uzaklık önemli bir başka etkidir. Seyahat edilecek destinasyon bizzat seyahat edecek kişi tarafından tecrübe edilmemişse, komşuluk ve uluslararası ilişkilerden kaynaklanan etkileşimin yoğunluğuna bağlı olarak komşu ve yakın destinasyonların imajları, deniz aşırı destinasyonların imajlarına göre, daha gerçekçi olacaktır.

Farklı turistik ürün bileşenleri ve farklı kişisel deneyimler sonucu farklı destinasyon imajları oluşur. Destinasyonun içinde bulunduğu ekonomik, politik durum, kültürel çeşitlilik ve destinasyondaki bir topluluğun başka bir toplulukla ilişkisi, destinasyon imajını oluşturan, değiştirilip, farklılaştırılıp ya da yenilenmesi çok zor temel niteliklerdir (Özoğul, 2011). Destinasyonun koşulları ve kaynakların yanı sıra altyapı ve üstyapı da destinasyon imajını doğrudan etkiler. Destinasyonun sahip olduğu genel altyapı ve özel turizm altyapısı ve bu yapıyı oluşturan tüm kuruluşlar ve hizmetler turistik ürünün imajı ve dolayısı ile destinasyonun turizm pazarında tüketiciye sunumu ve seçilebilmesi açısından önemlidir.

Potansiyel turistler, önceden hiç ziyaret etmedikleri destinasyonlar hakkında farklı bilgilere sahip olabilirler. Bu bilgiler sonucunda akıllarında destinasyon imajı şekillenmektedir. Böylece destinasyon imajı ile ilgili olumlu ya da olumsuz düşünceye sahip olabilirler. Ayrıca turistlerin ziyaretleri sırasında ya da sonrasında da algıladıkları destinasyon imajı farklılık gösterebilmektedir. İmajın şekillenmesinde birçok faktör etkilidir (Pekyaman, 2008). Destinasyon imajı oluşturma sürecini etkileyen faktörler uyarıcı/teşvik edici faktörler (bilgi kaynakları, önceki deneyimler ve dağıtım) ve kişisel faktörler (psikolojik ve sosyal) olmak üzere ikiye şekilde ifade edilmektedir (Beerli ve Martin,2004).

Destinasyon imajı ile ilgili çalışma yapan araştırmacıların değindikleri en önemli nokta, imajın oluşmasında algısal, bilişsel ve etkin değerlendirmelerin rol oynamasıdır.

Destinasyon imajı, tatil yeri seçerken karar verme aşamasında önemli bir etkindir (Akyurt ve Atay 2009). Phelps (1986)'e göre destinasyon imajı, birincil ve ikincil önem taşıyan faktörler olarak ikiye ayrılır: Destinasyona olan ziyaret öncesi edinilen bilgiler ikincil önem taşıyan imaj unsurlarıdır; ziyaret sonrası oluşan imaj ise birincil önem taşıyan imajdır.

Destinasyonlardan (belirli kriterleri sağlayan) bazıları UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine alınmaktadır. UNESCO “Miras” kavramını geçmişten geleceğe aktarılan kalıt olarak ifade etmektedir. Kültürel miras ise tarihi ve yapılaşmış çevreyi oluşturan anıtlar, mimari değeri olan yapı grupları ve alanlar olarak ifade edilebilir.

Ülkeye ait özellikleri barındıran sanat, edebiyat, mimari, halk dansları, heykeltıraşlık, dil, gelenekler, inanışlar ve giyim tarzı gibi unsurlar bir ülkenin değerlerini oluşturan ülkeden ülkeye değişen bütüne "kültür" denilmektedir. Her türlü eser ve değer bir ülkenin zenginliği olarak görüldüğünden kuşaktan kuşağa aktarılıp gelecek kuşaklar için sahip çıkılması gerektiğine inanıldığından tüm bu değerler bütününe "Kültürel Miras" denilmiştir (teftis.kulturturizm.gov.tr).

Somut ve somut olmayan kültürel miras olarak iki kategori şeklinde ele alınan kültürel mirasın içeriği geniştir. Somut kültürel miras; yapıları, tarihi mekanları ve anıtları içinde barındıran ve gelecek nesile taşınmak üzere korunması gereken eserlerdir. Arkeolojik, mimari, bilimsel-teknolojik eserler somut kültürel miras olarak örneklendirilebilir (teftis.kulturturizm.gov.tr).

1.7.UNESCO Dünya Miras Listesi ve Türkiye

Türkiye, 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı kanun ve 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı onayı ile bu sözleşmeye katıldığını, 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanmıştır (www.kulturvarliklari.gov.tr). de hem kültürel hem doğal kategoride listeye alınmıştır.

Tablo2:Türkiye'de UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine Alınan Destinasyonlar

Şehir	Destinasyon (Kültürel)	Yıl
İstanbul	İstanbul	1985
Sivas	Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası	1985
Çorum	Hattuşa (Boğazköy) - Hitit Başkenti	1986
Adıyaman- Kahta	Nemrut Dağı	1987
Antalya - Muğla	Xanthos-Letoon	1988

Karabük	Safranbolu Şehri	1994
Çanakkale	Troya Antik Kenti	1998
Edirne	Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi	2011
Konya	Çatalhöyük Neolitik Kenti	2012
İzmir	Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı	2014
Bursa	Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu	2014
Diyarbakır	Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri	2015
İzmir	Efes	2015
Kars	Ani Harabeleri Arkeolojik Alanı	2016
Aydın	Afrodias Antik Kenti	2017
Şehir	Destinasyon (Kültürel ve Doğal)	Yıl
Nevşehir	Göreme Milli Parkı ve Kapadokya	1985
Denizli	Pamukkale-Hierapolis	1988

Kaynak: www.kulturvarliklari.gov.tr

Türkiye'nin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün bünyesi altında yürüttüğü çalışmalar sonucunda bugüne kadar UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 17 adet varlığımızın alınması sağlanmıştır. Bu varlıklar 15 tanesi kültürel olarak 2 tanesi hem doğal hem de kültürel kategoride listeye alınmıştır. Göreme ve Pamukkale doğal ve kültürel miras unsuruna sahip iki önemli karma kategorideki miras değerlerimizdir. Aynı zamanda iki önemli ve popüler destinasyon olarak turizmle doğrudan ilişkilidir.

1.8.Dünya Miras Geçici Listesi ve Türkiye

1994 yılında il kez UNESCO Dünya Miras Merkezi'ne gönderilen Geçici Liste, 2000, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında güncellenmiş olan bu listede 2 tanesi karma (kültürel/doğal), 2 tanesi doğal ve 67 tanesi kültürel olmak üzere toplam 71 adet varlığımız yer almaktadır.

Tablo 3: Türkiye'nin UNESCO Dünya Miras Geçici Listesindeki Yerleri

Şehir	Destinasyon (Kültürel)	Yıl
Antalya	Karain Mağarası	1994
Bitlis	Ahlat Eski Yerleşimi ve Mezar Taşları	2000
Mersin	Alahan Manastırı	2000
Antalya	Alanya	2000
Şanlıurfa	Harran ve Şanlıurfa Yerleşimleri	2000
Ağrı	İshakpaşa Sarayı	2000
Konya	Konya Selçuklu Başkenti	2000
Mardin	Mardin Kültürel Peyzaj Alanı	2000
Antalya	Selçuklu Kervansarayları Denizli-Doğubayazıt Güzergâhı St. Nicholas Kilisesi	2000
Mersin	St. Paul Kilisesi, St. Paul Kuyusu ve Çevresi	2000
Trabzon	Sümela Manastırı	2000
Antalya ve Muğla	Likya Uygarlığı Antik Kentleri	2009
Antalya	Perge Antik Kenti	2009
Burdur	Sagalassos Antik Kenti	2009
Şanlıurfa	Göbeklitepe Arkeolojik Alanı	2011

Konya	Beyşehir, Eşrefoğlu Camii	2011
Hatay	St. Pierre Kilisesi	2011
Kütahya	Aizanoi Antik Kenti	2012
Muğla	Beçin Ortaçağ Kenti	2012
Ankara	Gordion	2012
Nevşehir	Hacı Bektaş Veli Külliyesi	2012
Muğla	Hekatomnos Anıt Mezarı ve Kutsal Alanı	2012
Niğde	Niğde'nin Tarihi Anıtları	2012
Mersin	Mamure Kalesi	2012
Eskişehir	Odunpazarı Tarihi Kent Merkezi	2012
Gaziantep	Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi	2012
Gaziantep	Zeugma Arkeolojik Siti	2012
Denizli	Laodikeia Antik Kenti	2013
Manisa	Sardes Antik Kenti ve Bintepeler Lidya Tümümlüleri	2013
	Ceneviz Ticaret Yolu'nda Akdeniz'den Karadeniz'e Kadar Kale ve Surlu Yerleşimleri	2013
Adana	Anavarza Antik Kenti	2014
Muğla	Kaunos Antik Kenti	2014
Mersin	Korykos Antik Kenti	2014
Malatya	Arslantepe Arkeolojik Alanı	2014
Kayseri	Kültepe Arkeolojik Alanı	2014
Çanakkale	Çanakkale ve Gelibolu 1. Dünya Savaşı Alanları	2014
Konya	Eflatunpınar: Hitit Su Anıtı	2014
Bursa	İznik	2014
Kastamonu	Mahmutbey Camii	2014
Kırşehir	Ahi Evran Türbesi	2014
Hatay	Vespasianus-TitusTüneli	2014
Mardin	Zeynel Abidin Camii ve Mor Yakup Kilisesi	2014
Erzurum, Sivas, Kayseri, Konya ve Kırşehir	Anadolu Selçuklu Medreseleri	2014
Van	Akdamar Anıt Müzesi (Kilisesi)	2015
Kütahya, Afyon ve Eskişehir	Dağlık Frigya Vadisi	2015
Antalya	Antik Aspendos Kenti Tiyatrosu ve Su Kemerleri	2015
Amasya	Harşena Dağı ve Pontus Kral Kaya Mezarları	2015
İstanbul	Yıldız Saray Kompleksi	2015
Muğla	Stratonikeia Antik Kenti	2015
Edirne	Uzunköprü	2015
Kahramanmaraş	Eshab-ı Kehf	2015
Bolu	Mudurnu Tarihi Ahi Kenti	2015
Siirt	İsmail Fakirullah Türbesi	2015
Edirne	Sultan II. Beyazıd Han Külliyesi	2016
İstanbul	Nuruosmaniye Külliyesi	2016
Burdur	Kibyra Antik Kenti	2016
Van	Van Kalesi	2016
Antalya	Yivli Minare Camii	2016
Eskişehir	Sivrihisar Ulu Camii	2016
Muğla	Bodrum Kalesi	2016
Diyarbakır	Silvan Malabadi Köprüsü	2016
Ankara	Hacıbayram Camii	2016
Çanakkale	Assos Arkeolojik Alanı	2017
Balıkesir	Ayvalık Endüstriyel Peyzajı	2017
Konya	İvriz Kültürel Peyzajı	2017
	DOĞAL	
	Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Alanı	2013
Samsun	Kızılırmak Deltası	2016
	KARMA	

Antalya	Güllük Dağı-Termessos Milli Parkı	2000
Antalya	Kekova	2000

Kaynak: www.kulturvarliklari.gov.tr

Türkiye'nin sahip olduğu hali hazırdaki geçici listeye girmiş 71 adet toplam miras değerinin büyük ağırlığı somut kültürel miras unsurlarıdır. Bunların öncelikle korunması ve daha sonra turizme entegre edilmesi sürecin işlevsel olması açısından oldukça önemlidir. Gögebakan (2004), Dünya miras listelerinde yer alan ülkelerden İngiltere 24, Almanya 27, İtalya 35, İspanya 36, Fransa 28 ve ABD 18 eserle yer almaktadır. Nitekim Türkiye'nin yalnızca 9 eserle temsil edilmesi, bu coğrafyaya büyük bir vefasızlıktır demiştir. 2004 yılından bugüne kadar Türkiye'nin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda yürütülen çalışmalar sonucunda bugüne kadar UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 17 adet varlığın alınması sağlanmıştır. Bu konudaki çabaların da artırılması gerektiği açıktır. Kültürel miras listesine giren değerlerin turizmle ilişkisinin ölçülmesi ya da turizme etkisine yönelik araştırmalar, bunun nasıl işlerlik kazandığı konusunda ipuçları verecektir.

1.9. Literatür

Alanyazın incelemesi temelde UNESCO dünya miras listesine girmiş olan değerlerin olduğu destinasyonlarda, bunun etkilerini araştırmaya yönelmiştir. Alanyazında, Dünya Miras Listesine giren kültürel ve doğal unsurların olduğu destinasyonlar turizme bir ivme kazandırıp kazandırmadığı, daha genel anlamda turistik gelişme ile ilişkisinin imaj-algı da dahil olmak üzere nasıl etkilere sahip olduğuna odaklı çalışmalar analiz edilmiştir. Bu alanda literatürde sınırlı sayıda çalışma olmakla birlikte özellikle Türkiye'de yapılan çalışmaların da yeterli sayıda olmadığı görülmüştür.

Yenişehirlioğlu ve Kalay (2017); Dünya'dan ve Türkiye'den miras listesindeki 6 örnek alan seçmiş ve listeye girmeden önceki yıllardaki turist sayıları ile sonraki yıllardaki turist sayılarını karşılaştırarak; Dünya Miras Listesine girmenin uzun vadede alana turist sayısı bakımından bir etkisinin olmadığını fakat kısa vadede ziyaretçi sayılarında yukarı doğru pozitif kırılmalara sebep olduğunu tespit etmiştir. Artar (2016); Safranbolu'ya ilişkin çalışmasında UNESCO sayesinde kültürel değerlerin korunarak günümüze ve geleceğe aktarıldığını ve UNESCO yolunda yapılan çalışmalarda başta

yerel yöneticiler olmak üzere sivil halkın da korumaya katılımının sağlandığını ifade etmiştir.

Düzgün ve Acar (2016), Safranbolu Bölgesinin UNESCO'ya girmesinden sonra her geçen gün ziyaretçi sayısının çoğaldığını ve bilinirliğinin arttığını tespit etmiştir. Demirçivi (2017), Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri üzerine yaptıkları araştırmada, Dünya Miras Alanındaki turizmin, sürdürülebilir olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada, UNESCO Listesinde olan Göreme Açık Hava Müzesi bağlamında Dünya Mirası Varlıklarının, idari yetkililerce bilinirliğinin olmasına rağmen yerel halk tarafından pek bilinmediği ortaya çıkmıştır (Demirçivi 2017). Okuyucu (2016); Kazdağı Milli Parkı için geliştirdiği önerisinde UNESCO kriterlerinin bir gereği olarak öncelikle milli parklarda mevcut yasakların yerini sürdürülebilir kullanımın alacağını; küresel ve Avrupa Jeoparklar Ağı'nın diğer üyeleri gibi yerel/bölgesel sosyo-ekonomik gelişmenin gerçekleşebileceği, toplumun her kesiminden geniş halk kitlelerinin kültür ve çevre konularında eğitim almalarının sağlanacağı öngörülmüştür. Benzer biçimde Şengür (2010); Kazdağları'nın UNESCO Dünya Miras Alanı statüsünde korunmasının, yönetimi bu sözleşmeye taraf ülkelere karşı sorumlu kılacak ve bölgenin uluslararası bir merkez tarafından denetim altında olmasının sağlanabileceğini ifade etmektedir. Her iki çalışmaya göre de UNESCO Dünya Miras Alanı Listesine girmek, bölgenin korunabilirliğini önemli ölçüde arttıracaktır.

Ceylan ve Somuncu (2016)'nın çalışmasına göre, UNESCO kültürel miras kenti olması, Safranbolu'ya olan turizm talebini artırmıştır. Şentürk (2012)'ün İsveç ve Almanya'yı inceleyen Dünya Miras Listesi'nde yer almanın katkılarının tartışıldığı tez çalışmasında, listede yer alma konusunda farklı politikalar benimsemiş olmalarına rağmen, her iki ülkenin de Dünya Miras Listesi'nde olan eserlerinin ülkeye olumlu etkisi olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmüştür.

Cuccia vd. (2016)'nın çalışmasında, UNESCO Dünya Mirası Listesinin turizm destinasyonlarının rekabet gücünün artırılmasındaki rolü incelenmiş; böyle bir perspektiften, 1995-2010 döneminde İtalyan bölgelerini örnek olay olarak ele alan çalışmada, turizm destinasyonlarının performansı değerlendirildiğinde UNESCO sitelerinin varlığının turizmi olumlu ya da olumsuz etkilemesinin yerel paydaşların çalışmalarına bağlı olduğu tespit edilmiştir. Santa-Cruz ve López-Guzmán (2017) Cordoba (İspanya) şehrine yönelik araştırmasında UNESCO tarafından bir yerin Dünya Mirası Alanı olarak tanınmanın, tarihi ve sanatsal mirasın korunması ve aynı zamanda bu

bölgeye ziyaretleri teşvik edici bir unsur olduğu ve şehrin mirası, tarihi, kültürel köklerinin bilinmesi için yüksek bir motivasyon sağladığı görülmüştür. Huang vd. (2012), Macao üzerinden Dünya Mirası Listesinin turizmi teşvik etmedeki etkisini araştırdıkları çalışmada, Dünya Mirası Listesine girmenin kısa vadede turizmi artırıcı bir etkisinden başka önemli bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Farklı ülkelerde Dünya Miras Listesi üzerinden yapılan araştırmalarda bu listeye dahil olmanın turizme genel olarak olumlu katkısı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bazı çalışmalarda ise bu katkının kısa sürdüğü; uzun vadede turizme özellikle turist talebini artırması bağlamında pek etkisi olmadığı görülmüştür. Turist açısından bu listelere giren eserleri görmek önemli bir motivasyon ya da seyahat nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda bu özellikte doğal ve kültürel varlıklara sahip olmanın Dünya Mirası olarak kayıt altına alınmasıyla birlikte ciddi bir korunma, geliştirme ve turizm açısından değerlendirme sürecini izlediği söylenebilir.

II. BÖLÜM

DİYARBAKIR SURLARI VE HEVSEL BAHÇELERİ

2.1.Diyarbakır

Tarih boyunca Güneydoğu Anadolu'nun önemli merkezlerinden biri olan Diyarbakır, çok katmanlı ve çok kültürlü bir kent olma kimliğini farklı dönemlere ait anıtsal yapıları ve geleneksel kent dokusu ile bugün de yansıtmaktadır (Güçhan vd. 2005).

Diyarbakır'ın adı üzerine değişik varsayımlar öne sürülmektedir ancak yaygın görüş şudur: “Diyarbakır kentinin adı, M.Ö. 1300 yıl öncelerinde yaşamış bir Asurlu'ya ait kılıç kabzasında 'Amid' olduğu görülmektedir ve aynı ad M.Ö. 305 yılına kadar bütün Asur belgelerinde de kullanılmaktadır (Çelik, 2008).“Amidi, Amida, Amid, Âmid, Kara-Amid, Diyarbekr, Diyarbekir, Diyarbakır” adlarını alan bu kent, tarihin her döneminde önemini korumuştur. Anadolu ile İran, Irak ve Suriye arasında bir köprü görevi görmüştür. Bu konumunu devamlı koruyan Diyarbakır, özellikle Roma İmparatorluğu'nun doğudaki en büyük sınır kentlerinden biri olmuş, Doğu Roma, bir başka deyişle Bizans İmparatorluğu devrinde de önemini yitirmemiştir (Çelik, 2008).

Yapılan kazılar sonucunda elde edilen bulgularla, tarihin birçok dönemine tanıklık etmiş olduğu anlaşılan Diyarbakır kenti ve civarı, farklı dönemlere ait pek çok eseri içinde barındırmış ve kent tarihi bir nebze olsun aydınlatılmıştır. Diyarbakır tarihinin, en erken M.Ö. 3000 yılına kadar uzandığı bilinmektedir. Yazılı tarih döneminde yörede yaşayan ilk uygarlığın Huri ve Mitanniler olduğu bilinmektedir. (Çelik, 2008).

Diyarbakır, Mezopotamya'nın kuzeyinde yer almaktadır. Malatya, Elazığ, Bingöl, Muş, Mardin, Urfa, Batman ve Adıyaman illeriyle çevrelenmiştir. Diyarbakır, 7 bin 500 yıllık bir geçmişe sahiptir. Diyarbakır'ın tarih içinde aldığı isimler konusunda değişik anlatımlar vardır. Fakat genel kanı, şehrin isminin zaman içinde “Amidi, Amida, Âmid, Kara-Amid, Diyarbekr, Diyarbekir” olarak geçtiği ve Cumhuriyet sonrası Atatürk'ün şehre yaptığı 1937'deki son gezisinde şehrin adı “Diyarbakır” olarak değişmiştir. Tarihin her döneminde büyük uygarlıkların, kültürel ve ekonomik hareketlerin merkezi olarak kabul edilen Diyarbakır, birbirini izleyen değişik

uygarlıklara beşiklik etmiştir. Diyarbakır'ın M.Ö.3000 yıllarında Hurriler'den başlayarak Osmanlılara kadar uzanan yoğun bir geçmişi vardır. Bu yoğun geçmişin izlerini taşıyan şehirdeki eserlerin başında, kuşbakışı bir kalkan balığını andıran biçimiyle kenti baştanbaşa kuşatan surlar gelir (Çelik, 2008).

Diyarbakır marka kent olma iddiasında olan bir şehirdir. Turizm açısından son yıllarda özellikle terör olaylarının azaldığı dönemlerde yüksek bir turist talebi ile karşılaşmıştır (Serçek ve Hassan 2016). Kentin sahip olduğu çok kültürlü etnik ve dinsel yapısı, sahip olduğu somut ve somut olmayan kültürel miras unsuları ve nispeten korunmuş tarihi yapıların turizm gelişimi açısından önemli bir zemin oluşturduğu söylenebilir.

2.2.Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri

Diyarbakır yoğun tarihi geçmişe sahip bir kenttir. Diyarbakır'da yaşayanlar, dönemlerine ait izler bırakmışlardır. Bu eserlerin başında, kuşbakışı bir kalkan balığını andıran biçimiyle kenti baştanbaşa kuşatan surlar gelir.

Diyarbakır surları, dünyada uzunluk açısından Çin Seddi'nden sonra ikinci, eskilik açısından birinci sırada kabul edilmektedir. Diyarbakır Surlarının yapım tarihi olarak kaynaklarda yer alan bilgiler, genelde İç Kale'nin Subaru (Huri-Mittani) Dönemi'nde yapıldığında birleşir. Surların İç Kale dışında olan birinci bölümü Dağkapı'dan başlayarak Mardin Kapı'ya kadar uzandığı bilinmektedir. Nusaybin'den şehre gelip sığınanlar, Hevsel Bahçeleri'ne ve civarına yerleştirilmiştir. Surlar, kuşatma tehlikelerine karşı bu yerleşimcileri de içine alacak biçimde günümüzdeki halini almıştır. İç Kale dışında yer alan Surlarda 82 burç bulunmaktadır. Diyarbakır surlarının toplam uzunluğu 5.500 metre uzunlukta ve yer yer değişen biçimde 7-8 metre yüksekliğindedir (Çelik, 2008).

Şehrin doğusunda yer alan burçların duvar kalınlıkları çoğunlukla 1,40-2,60 metre arasında değişmekte ve topoğrafik olarak doğal bir savunma alanı oluşturan bir bölgede inşa edildiklerinden dolayı diğer burç ve sur duvarlarına göre daha zayıf yapılmışlardır. En kalın kesitli burçlara ise şehrin daha korunaksız olan kuzey ve batı tarafında yer alan bölgelerde rastlanılmaktadır. Burçların duvar kalınlığı bu bölgelerde 4,5–5 metreye ulaşmaktadır. Dairesel burçların duvarları daha kalın kesitlidir ve genel olarak burçların ve surların duvar kalınlıkları 1,40 – 5,00 metre arasındadır (Dalkılıç ve

Nabikoğlu, 2013). Diyarbakır kalesi dış surlarının toplam 82 burcu ve 4 ana kapısı vardır. İç Kale'de ise toplam 19 burç ve 4 kapı bulunmaktadır (www.worldheritageturkey.com).

Her dönemin kendi özelliklerine göre yapım tekniği değişiklik göstermiştir. Fiziksel özellikler ve bileşim açısından dönemlere göre farklılıklar olmakla birlikte, surlarda kullanılan ana malzemeler taş, tuğla ve harçtır (Güçhan, vd. 2005).

Kimi burçlar şehrin havadar olması sebep gösterilerek yıktırılmıştır. Dağ Kapı'nın alt ve üstündeki yıkımlar, Mardin Kapı'nın Keçi Burcu'na taraf olan bölümü, 1930'lardan kalan yıkımların izlerini taşır. Bu yıkımların önüne Fransız araştırmacı Prof. Dr. Albert Louis Gabriel, geçmiştir. Prof. Dr. Albert Louis Gabriel, dönemin Milli Eğitim Bakanlığı'na yazdığı raporda tarihi eser olan kalenin ve surların yıkımının önüne geçilmesini talep etmiştir. Bu sayede surlar, yıkımdan fazla etkilenmemiştir (Çelik, 2008).

Diyarbakır Kale surları 6312 sayı ve 11.03.1972 tarihli Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı ile tescillenmiştir. Diyarbakır Surlarının en ihtişamlı yükseldiği noktalar burçlardır. Aynı bölgedeki burçlar birbirine benzer form ve yapılarda olsa da birbirinden farklı inşa edilmiştir. En sık kullanılan yapı formu, kare, dairesel ve çokgendir. Tarihsel dönemin ihtiyaçlarına göre şekillenen kendine özgü mimari özelliklere sahiptir. Savunmayı en kolay hale getirmek amacıyla batı tarafında yer alan kalın duvarlı ve dairesel formlardaki burçlar inşa edilmiştir. Burçların en bilinenleri Keçi Burcu, Yedi Kardeş Burcu, Ben-u-Sen Burcu ve Nur Burcu'dur (www.worldheritageturkey.com).

Karacadağ'dan Dicle nehrine kadar uzanan platonun, Dicle nehrine bakan dik yamaçları üzerinde Diyarbakır Kalesi kurulmuştur. Dış kale ve iç kale olmak üzere iki bölümden oluşan Diyarbakır Kalesinde Dışkale, iç kaleyi çevreleyen ve onu koruyan bir yapıya sahiptir. Surlar yer alan kente egemen olan uygarlıkların yaptıkları eklentilerle; oymalar, yazıtlar ve kabartma motifleri otuza yakın farklı uygarlığın varlığını belgeleyerek günümüze kadar ulaşmıştır (www.worldheritageturkey.com).

Diyarbakır Kalesi içinde barındırdığı Helen, Latin, Süryani, Ermeni ve Arap dillerindeki yazıtlarla Anadolu'da iç içe geçmiş uygarlıkları belgeleyen üstün evrensel değere sahip bir kültür varlığı olmasıyla birlikte aynı zamanda kökeni milattan önce 3 binlere dayanan önemli bir savunma yapısıdır (kdk.gov.tr). Kaleyle bağlantısı olan

Hevsel Bahçeleri ise Asurlulardan günümüze binlerce yıldır şehrin yiyecek ihtiyacını karşılayan önemli bir doğal alandır (kdk.gov.tr).

Hevsel Bahçeleri ise tarihi topografya açısından Diyarbakır'ın ayrılmaz bir parçasıdır. Hevsel Bahçelerine tarihi kaynaklarda ilk kez 9. yüzyılda rastlanmaktadır (Yerel Kimlik Dergisi Sayı 41). Diyarbakır kentinin kuruluşu ile birlikte varlığını sürdürmesine rağmen Hevsel Bahçelerinin nereden başlayıp ve nerede bittiği, sınır olarak tanımının konmamış olması nedeniyle tam olarak bilinmemektedir (www.worldheritageturkey.com).

Binlerce yıldır aralıksız bir şekilde devam eden tarımsal üretim alanı olan Hevsel Bahçelerinin, "bahçe" olarak tanımlanmasından kaynaklanan özgünlüğü de kültürel, tarihi ve bölgesel olarak ayrı bir önem ve değer taşımaktadır. Hevsel Bahçelerinin kültür mirası olarak korunması, yaşatılması ve sonraki kuşaklara aktarılması sürecinde; tarihi süreç içinde geçirdiği işlevsel ve yapısal değişimler, kullanım amaçları, farklı medeniyetlerdeki kültürel değeri ve bölge için önemi, tarihi kayıtlar, sözlü tarih kaynakları, efsaneler ve mitolojilerde yer almaktadır İçinde bulunduğu coğrafyadaki bahçe kültürünün önemi ve değeri ile Hevsel Bahçeleri'nin önemi ve kültürel değeri paralel olarak gelişmiştir. Mezopotamya'da, bahçeler, Doğu Kültürü'nde gündelik yaşamın, mitolojilerin içinde önemli yer edinmiş, kültürel, sosyal, ekonomik ve dini hayat ile karşılıklı şekillenerek, kültürel ve tarihin önemli bir parçası olmuştur. Anadolu ve Mezopotamya'da bahçeler dinlenme, eğlenme, hoş vakit geçirme gibi haz ile bağlantılı mekan olarak gündelik yaşamın içinde yer almıştır (www.worldheritageturkey.com).

Hevsel Bahçeleri'nin yalnızca tarımsal faaliyetin gerçekleştiği bir alan olarak değil halkın eğlenip, dinlendiği, hoş vakit geçirdiği bir kamusal mekân işlevi gören bahçe özelliği olduğunu Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Diyarbakır'ı anlatırken vurgulamaktadır. Diyarbakır kenti için Hevsel bahçelerinin yalnızca önemli bir üretim alanı olmadığı aynı zamanda geleneklere, kültüre, gündelik yaşama ve en önemlisi somut olmayan kültürel mirasın ortaya çıkması ve yaşatılmasındaki hayati önemini de ortaya koyan kayıtlar ve bilgiler bulunmaktadır. (www.worldheritageturkey.com).

2.3.Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Mirası Listesine Geçiş Süreci

Türkiye'nin "Efes" ve "Diyarbakır Kalesi-Hevsel Bahçeleri" için yaptığı adaylık başvurusu BM Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı UNESCO'ya bağlı Dünya Miras Komitesince değerlendirilmiş ve Komitenin aldığı kararla, UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmiştir. Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamada "BM Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı UNESCO'ya bağlı Dünya Miras Komitesine Kasım 2013'te UNESCO seçimler tarihinin en yüksek oyunu alarak 121 oyla birinci sıradan seçilen Türkiye'nin 'Efes' ve 'Diyarbakır Kalesi-Hevsel Bahçeleri' adaylık başvuruları Dünya Miras Komitesininin 39. toplantısında oy birliğiyle kabul edilmiş ve bu iki yeni alan UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmiştir. Böylelikle Türkiye'nin Dünya Miras Listesi'ne ilk kaydedilen alanı olan İstanbul Tarihî Yarımadası'nın tescilinin otuzuncu yıl dönümünün kutlandığı 2015 yılında, Efes ve Diyarbakır'ın da eklenmesiyle ülkemizin UNESCO Dünya Miras Listesi'ne tescilli varlıklarının sayısı on üçten on beşe yükselmiştir." Denilmektedir (www.tdk.gov.tr).

Kökeni MÖ 3000'lere dayanan Diyarbakır Kalesi önemli bir savunma yapısı olmanın yanı sıra; içinde barındırdığı Helen, Latin, Süryani, Ermeni ve Arap dillerindeki yazıtlarla Anadolu'da iç içe geçmiş uygarlıkları belgeleyen üstün evrensel değere sahip bir kültür varlığıdır. Kaleyle bağlantısı olan Hevsel Bahçeleri ise Asurlulardan günümüze binlerce yıldır şehrin yiyecek ihtiyacını karşılayan önemli bir doğal alandır (www.tdk.gov.tr).

"Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı'nın UNESCO Dünya Kültür Mirası olarak tescillenmesine yönelik çalışmalar, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Diyarbakır Valiliği, kentteki kurum ve kuruluşlar, ilgili STK, meslek odaları, bilim insanlarının katılımı ve katkılarıyla Kültür ve Turizm Bakanlığını öncülüğünde 2012 yılında Diyarbakır kentinin tarihi, kültürel çeşitliliğini ve zenginliklerini geleceğe taşımak amacıyla başlatılmıştır" (Karadoğan ve Assenat, 2017).

Eylül 2015'de başlayıp Mart 2016'ya kadar devam eden şiddet ve çatışmalı ortam, kentsel dokuyu temsil eden dini ve farklı kültürlere ait yapılar ile han, hamam ve sivil mimari örnekleri olmak üzere, birçoğu tahrip olmuş ya da tümünden yıkılmıştır. Diyarbakır Suriçi'nde altı aydan fazla süren çatışmalı ortamdan kaynaklı binlerce insan

evini terk etmek zorunda kalırken; insani dramlar, kültürel ve mimari miras değerlerinin yok oluşu ülke gündeminde gereken ölçüde tepki çekememiştir (Sami, 2017).

2.4.Araştırmanın Amacı

Günümüzde gelişen teknolojiyle beraber dünyanın her yerine seyahat kolaylaşmıştır. Bu rekabet ortamında turistik destinasyonların daha fazla pay sahibi olabilmeleri için olumlu bir imaja sahip olmaları gerekir. Turistik destinasyonların pazardaki yerlerini koruyabilmeleri için imajlarını etkileyen unsurları korumaları ve olumlu yönde geliştirmeleri gerekmektedir. Rekabetin giderek arttığı turizm sektöründe destinasyon imajının belirlenmesi hayati önem taşımaktadır. Destinasyonların, mevcut ya da potansiyel ziyaretçiler tarafından algılanan imajı, seyahat kararı sürecinde en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Ayrıca destinasyonun gelişimi açısından da oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Destinasyonlara olan seyahat kararını bu denli etkileyen destinasyon imajı oldukça önemli bir konudur. Ayrıca Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) dünya kültür miras listesine girmesinin de destinasyona önemli etkisinin olacağı düşünülmektedir. Bu yüzden tezin amacı UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Dünya Miras Listesine girmenin turizme etkisini Diyarbakır örneği üzerinden ölçmektir. Bu kapsamda, Türkiye'de 2015 yılında UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri'nin Dünya Miras Listesine girmesinin turizme etkisi, arz kaynakları açısından yerel paydaşlar olarak yerel yöneticiler, yereldeki konaklama işletmeleri ve seyahat acentaları üzerinden araştırılmıştır.

2.5.Araştırmanın Yöntemi

Tez nitel bir araştırmaya dayanmakta olup örnek olay yöntemini kullanmıştır. Örnek olay yönteminde veri toplama tekniği olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Bir olguyu kendi gerçek ve doğal ortamındaki oluşumuyla izleyerek ya da o olayı yaşamış olanların anlatımıyla bilgi edinerek bir sonuç çıkarmaya örnek olay yöntemi denilmektedir (İslamoğlu, 2011). Örnek olay çalışması; (1) güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, (2) olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve (3) birden fazla kanıt veya veri

kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984:23 aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011). Örnek olay yöntemi 'emek-yoğun' bir özelliğe sahiptir. Örnek olay yönteminin güçlü yönü ise özellikle örgütlerdeki sosyal süreçlerin anlaşılmasında diğer yöntemlere göre daha başarılı olmasıdır (Altunışık, vd., 2005:246).

Yapılandırılmamış görüşme, yapılandırılmış görüşme ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği olarak 3 tür görüşme tekniği vardır (Türnüklü, 2000). Bu tezde görüşme türleri arasından yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnekler. Bu teknikte, önceden sorulmayı planlanan soruları hazırlanır ve araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırılmasını sağlayabilmektedir. Görüşme sırasında kişi, belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunması araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylıktır (Türnüklü, 2000).

Elde edilen veriler içerik analizi yapılarak yorumlanmıştır. İçerik analizi farklı disiplinlerde birçok araştırma sorusuna “sistematik” ve “tarafsız” olarak yanıt arayan temel bir araştırma aracıdır (Koçak ve Arun, 2006). Görüşme nitel bir araştırma tekniği olduğu için verilerden açık, objektif, güvenilir sonuçlar çıkarmak amacıyla içerik analizi kullanılmıştır. Görüşme sırasında yazılı notlar alınarak veriler kaydedilmiştir. Kaydedilen veriler sistematik bir şekilde tablo haline getirilmiştir. Veriler Aralık 2017-Şubat 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler seyahat acentalarıyla ortalama 20 dakika, otel yöneticileriyle 30 dakika ve yerel yöneticilerle 35 dakika sürmüştür. Bu kısımda; araştırmanın örnekleme ve veri toplama araçları ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Araştırma sürecinde yerel yöneticilere yöneltilen sorular;

- Sizce Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik oldu mu?

- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle yerel halk üzerinde bir farkındalık oluştu mu? Sizin yerel halk üzerinde farkındalık oluşması konusunda bir çalışmanız oldu mu ya da gelecekte yapılacak planlarınız var mı?
- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler nelerdir?

Konaklama işletmeleri ve seyahat acentalarına yöneltilen sorular;

- UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip misiniz?
- Sizce Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik oldu mu?
- İşletme, UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik bir çalışma (broşür, materyal, web sitesi) yaptı mı?
- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler nelerdir?
- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi sizin için etkin bir pazarlama aracı oldu mu?

Yukarıdaki sorulara ek olarak araştırma sürecinde verilen cevaplardan yola çıkılarak “*Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin listeye alındığını biliyor musunuz?*” sorusu da geliştirilmiş ve ayrıca sorulmuştur.

2.6.Araştırmanın Evreni

Bu tezin araştırma evreni Diyarbakır'daki yerel yöneticiler, seyahat acentaları ve konaklama işletmelerinden oluşmaktadır. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden alınan verilere göre turizm işletme belgeli konaklama tesis sayısı toplam 27 olup bunun ikisi kapatılmış, biri de ilçede olduğundan 24 konaklama işletmesi hali hazırda faaldir. Bunların hepsi aranmış, ön görüşme yapılmış ancak 16 tanesinden veri toplanabilmiştir. Diyarbakır'daki Seyahat acentaları ise toplam 107 olup, 106'sı A grubu, biri B

grubudur. Bunların 54'ü tur-paket tur düzenleyen üretici seyahat acentası olup bunların 36 tanesinden veri alınabilmiştir. Yerel yöneticileri bağlamında Diyarbakır İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karacadağ Kalkınma Ajansı ve Sur Belediye Başkanlığı ve Sur Kaymakamlığı ile görüşme yapılmıştır. Veriler Aralık 2017-Şubat 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Büyükşehir Belediye Başkanı ve Vali Yardımcısı yeterli bilgiye sahip olmadıklarını tatmin edici cevaplar veremeyeceklerini düşündükleri için görüşmeyi kabul etmemişlerdir.

2.7. Veri Toplama Teknikleri

Bu tezde, birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Birinci bölümde ikincil kaynaklardan yararlanılmış; literatür taramasıyla kavramsal çerçeve oturtulmaya çalışılmıştır. İkincil veri, doğrudan araştırmacının kendisi tarafından değil, konuyla ilgili bir kurum ya da kuruluş tarafından hazırlanan soru formu yardımıyla toplanan ya da araştırmacıya doğrudan gelen sözel ya da sayısal nitelikteki veri topluluğudur (Kozak, 2014, s.110). Tezin ikinci bölümünde ise Diyarbakır'daki yerel yöneticiler, seyahat acentaların ve konaklama işletmeleriyle görüşme tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Birincil veriler, araştırmacının, çalışması için ihtiyaç duyduğu özgün verileri değişik araçlar kullanarak kendisinde toplanarak oluşan verilerdir (Altunışık, vd., 2012, s.79). Görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme-mülakat tekniği kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları hazırlar ve araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilmektedir. Kişi, görüşme sırasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Türnüklü, 2000).

2.8.Bulgular

Yerel yöneticiler, konaklama ve seyahat acentası işletmecileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiş ve tezin bulguları ortaya çıkarılmıştır.

2.8.1.Seyahat Acentaları ve UNESCO Listesi

Diyarbakır'da bulunan seyahat acentalarının toplamı 107 olup, 106 tanesi A grubu, 1 tanesi ise B grubudur. Seyahat acentalarının tur-paket tur düzenleyen 54 tanesi ile görüşme talebinde bulunmuş ancak 36 tanesinden veri alınabilmiştir. Bu acentaların listesi aşağıdaki Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Görüşme Yapılan Seyahat Acentaları Listesi

	Acenta Adı	Grubu		Acenta Adı	Grubu
1	Akyıl Turizm	A	19	Zeuba Turizm	A
2	Amidi Turizm	A	20	Zeuba Turizm	A
3	Betül Turizm	A	21	Ziyet Turizm	A
4	Botan Turizm	A	22	Özlem Yetkili Acenta	A
5	Frv Turizm	A	23	Zin 12	A
6	Fsm Turizm	A	24	Umut Turizm	A
7	Gök 21 Turizm	A	25	Zin 4 Turizm	A
8	Günşat Turizm	A	26	Özsu Turizm	A
9	Hakbay Turizm	A	27	Fsm Turizm	A
10	İhtişam Tourism & Travel Agency	A	28	Baturay Turizm	A
11	Makdem Turizm	A	29	Setat Turizm	A
12	Renkli Flora Turizm	A	30	C.N.G. Turizm	A
13	Sas Tur21 Turizm	A	31	Asurlar Turizm	A
14	Tur 412 Turizm	A	32	Bengisu Turizm	A
15	Türbülans Turizm	A	33	Fsm Turizm	A
16	Ulaşım Turizm Havacılık	A	34	Yatkın Turizm	A

17	Vesgap Turizm	A	35	Şahmeran Turizm	A
18	Yoldaş Turizm	A	36	Mze Turizm	A

Görüşme yapılan toplam 36 seyahat acentasından **“UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip misiniz?”** sorusuna 13 evet, 15 hayır ve 5 kısmen biliyorum cevapları alınmıştır. Ayrıca 3 tanesi de evet cevabını vermiştir fakat cevabın tutarsız olduğu gözlemlenmiştir. 5 seyahat acentası *"az çok bir şeyler biliyorum"* diyerek dürüst cevap vermiştir. Seyahat acentalarının yarısından fazlasının Dünya Miras Listeleri hakkında bilgiye sahip olmadığı, bilgi sahibi olanlardan bazılarının ise çok sınırlı yüzeysel bilgiye sahip oldukları görülmektedir.

Bu sorunun beraberinde **“Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girdiğini biliyor muydunuz”** sorusu yöneltilmiş olup 29 acenta bildiğini, 6 acenta bilmediğini ve son olarak 1 acenta ise listeye alınıp alınmadığından emin olmadığını dile getirmiştir.

“Sizce Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik oldu mu?” sorusuna, Sur ilçesindeki olaylardan, tanıtım yetersizliğinden ve halkın bilinçsizliğinden dolayı 23 seyahat acentası herhangi bir değişiklik olmadığı cevabını vermiştir. 3 seyahat acentası Diyarbakır algısında olumlu yönde değişiklik olduğunu dünyanın artık Diyarbakır'ı tanımaya başladığını dile getirmiştir. 3 seyahat acentası Sur olaylarının etkisiyle herhangi bir değişiklik olmadığını ve bu olayların Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesini gölgelediğini düşünmektedirler.

Acentalardan bir tanesi ifadesi; *"Güzel bir imaj oluşması beklenirken Sur olaylarının olumsuz etkisi olmuştur. Sur olayları Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmiş olmasını gölgeledi ve eskisi kadar turist gelmiyor"* şeklindedir.

5 seyahat acentası şu an için Sur olayları sebebiyle herhangi bir değişiklik olmadığını ancak ileride olacağını ümit etmektedirler. 1 seyahat acentası az da olsa algıda bir değişiklik olduğunu fakat beklentiyi karşılamadığını ifade etmektedir.

Sonuç olarak Seyahat acentalarına göre UNESCO Dünya Mirası listesine girmenin Diyarbakır'ın imajını, Diyarbakır algısını olumlu yönde henüz pek etkilemediği; özellikle araştırmanın da yürütüldüğü 2017 yılında Diyarbakır'ın tarihi ilçesi olan ve Diyarbakır Surları ile Hevsel Bahçelerini de çevreleyen Sur ilçesinde yaşanan olayların bunu engellediğini düşünülmektedir. Bununla birlikte özellikle tanıtım ve bu konudaki bilgilendirmenin de eksik olduğunun altı çizilmektedir.

“İşletmeniz, UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik bir çalışma (broşür, materyal, web sitesi) yaptı mı?” sorusuna 28 seyahat acentası hiçbir çalışma yapmadığını dile getirmektedir. 4 seyahat acentası internet aracılığıyla ve kendi web sitelerinde, 1 seyahat acentası broşürlerle bilgilendirmeye yönelik çalışma yaptığını ifade etmektedir. 1 seyahat acentası ise hazırlık aşamasında çalışmaları olduğunu, 1 seyahat acentası sözlü olarak bilgilendirme yapıldığını ve son olarak 1 seyahat acentası ise *"kısmen evet"* diyerek tutarsız bir cevap vermiştir.

Bu konuda seyahat acentalarının neredeyse tamamına yakınının UNESCO ile ilgili bir düzenlemeye gitmediği; bunun üzerinden tanıtıcı, bilgilendirici bir materyal hazırlamadığı; bir pazarlama unsuru olarak da kendi tanıtıcı mecralarında bunu değerlendirmedeği görülmektedir.

“Diyarbakır Surları ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler nelerdir?” sorusuna 13 seyahat acentası hiçbir yatırım yapılmadığını bunu dile getirenlerden bazıları ise Sur olayları sebebiyle yatırım yapılmadığını ifade etmektedirler. 5 seyahat acentası henüz somut gözle görülür çalışmalar yapılmadığını, Surların ve Hz. Süleyman Camii'nin tadilatı girdiğini ve bazı başvurular yapıldığını ama beklemede olduğunu ayrıca seyahat acentalarından biri Sur Projesi olduğunu ve o bölgenin araç trafiğine kapatılacağını sadece turizm amaçlı kullanılacağını dile getirmiştir. 8 seyahat acentası ise bilgi sahibi değildir. Seyahat acentalarından 1 tanesi hiçbir yatırım yapılmadığını Kayyum geldikten sonra bazı iyileşmeler olduğunu tadilatlar yapıldığını dile getirmiştir.

Acentalardan bir diğeri ise surların restore edildiğini fakat Diyarbakır taşlarıyla değil sıradan taşlarla yapıldığını dile getirmiştir. 3 seyahat acentası ise yatırım

yapılmadığını sadece tadilat yapıldığını ve bunun da turizmle ya da UNESCO Dünya Miras Listesine girmiş olmasıyla alakalı olup olmadığını bilmediğini dile getirmiştir.

Bununla birlikte UNESCO Dünya Miras Listesine girdikten sonra son 2 yıl içerisinde seyahat acentası sayısında artış olduğunu, 2 seyahat acentası ise *"Surlar olaylarından dolayı yatırımların daha kötüye gittiğini"* ifade ederek yakınmaktadır. Acentalardan birinin ifadesi ise *"hiçbir yatırım yapılmadı hatta geriye gittik. Surlar sözde restore ediliyor fakat Diyarbakır taşları değil sıradan taşlarla yapılıyor."* şeklinde görüş bildirmiştir. Son olarak 2 seyahat acentası ise yatırımlar olduğunu bunları ise eski cezaevinin müzeye, eski adliye sarayının müzeye, iç kaledeki eski jandarma komutanlığı binasının müzeye dönüştürüldüğünü; Hz. Süleyman Camii restorasyonunun tamamlandığını; Ulu Camii'nin ve Zinciriye Medresesi'nin yenileme sürecinde olduğunu belirtmiştir.

Bu soruya verilen cevapta acentaların neredeyse yarısının hiçbir yatırım yapılmadığı görüşünderken, diğerleri özellikle koruma ve restorasyona yönelik belirli yatırımlar yapıldığını belirtmiştir.

"Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi sizin için etkin bir pazarlama aracı oldu mu?" sorusuna 5 seyahat acentası fikrinin olmadığını, 1 seyahat acentası sadece gurur kaynağı olduğunu, 4 seyahat acentası etkin bir pazarlama aracı olduğunu ve geriye kalan 26 seyahat acentası ise sur olayları sebebiyle etkin bir pazarlama aracı olmadığını ifade etmişlerdir. Acentalardan biri *"etkin bir pazarlama aracı olmadı ama bizim için gurur kaynağı"* ifadesinde bulunmuştur. Bu ifadeden anlaşıldığı üzere Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmiş olmasının manevi boyutunun bilincinde olan işletme yöneticileri de vardır. Fakat burada önemli olan etkin bir pazarlama aracı olup olmadığı sorulmakta ve sonuca bakılacak olursa seyahat acentaları için etkin olmadığı görülmektedir.

Seyahat acentalarından elde edilen veriler değerlendirilmiş ve sistematik hale getirilerek Tablo 5'ta özet halinde sunulmuştur.

Tablo 5: Seyahat Acentaları ile Yapılan Görüşmelerin Sonuçları

A C E N T A	UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip misiniz?	Diyarbakır K. ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girdiğini biliyor muydunuz?	Sizce Diyarbakır K. ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik oldu mu?	İşletme, UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik bir çalışma (broşür, materyal, web sitesi) yaptı mı?	Diyarbakır K. ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler nelerdir?	Diyarbakır K. ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi sizin için etkin bir pazarlama aracı oldu mu?
1	KE	E	E	E	H	H
2	H	E	H	H	H	H
3	E!	E	H	H	H	H
4	E!	E	H	H	H	H
5	E	E	H	H	H	H
6	E	E	H	H	H	H
7	H	H	H	H	H	H
8	H	ED	H	H	H	H
9	KE	E	H	H	H	H
10	KE	E	H	H	E	H
11	KE	E	H	H	E	H
12	E	E	H	H	H	H
13	E	E	H	H	E	H
14	E	E	H	H	E	H
15	H	E	H	H	H	H
16	H	H	H	H	H	H
17	E	E	H	H	H	H
18	H	E	H	H	H	H
19	E	E	H	H	E	H
20	H	E	H	H	H	H
21	E	E	H	H	H	E
22	H	H	H	H	H	FY
23	E	E	H	H	H	E
24	H	H	H	H	H	FY
25	H	H	H	H	H	FY
26	H	E	H	H	H	H
27	E	E	H	H	KE	H
28	H	E	E	E	H	H
29	H	E	H	H	H	H
30	KE	E	H	H	H	H
31	E!	E	E	E	H	FY
32	E	E	H	H	H	H
33	E	E	H	H	H	H
34	E	E	H	H	FY	E
35	H	E	H	H	H	H
36	H	H	H	H	FY	FY

Not: "E: Evet, E!: Tutarsız Cevap, H: Hayır", FY: Fikrim Yok, KE:Kısmen Evet, ED: Emin Değil" kelime ve tümcelerini ifade etmektedir.

Toplam 36 seyahat acentasıyla görüşülmüş olup, 15 seyahat acentası neredeyse yarısı UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili bir bilgiye sahip olmadığını dile getirmiştir. 6 seyahat acentası yani görüşme yapılan seyahat acentalarının % 20'si, Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine alındığı dahi bilmemektedir. 23 seyahat acentası Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik olmadığını buna neden olarak da Sur olayları, tanıtım yetersizliği, halkın bilinçsizliğini dile getirmiştir.

28 seyahat acentası UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik hiçbir çalışma (broşür, materyal, web sitesi) yapmadığını dile getirmektedir.

Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda, 13 seyahat acentası hiçbir yatırım yapılmadığını bunu dile getirenlerden bazıları ise sur olayları sebebiyle yatırım yapılmadığını ifade etmektedirler. Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi 28 seyahat acentası için sur olayları sebebiyle etkin bir pazarlama aracı olmadığını ifade etmişlerdir.

2.8.2. Konaklama İşletmeleri ve UNESCO Listesi

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden alınan verilere göre turizm işletme belgeli konaklama tesis sayısı toplam 27 ancak 2 si kapatılmış olup, 1 i ilçede olduğundan 24 konaklama işletmesi bulunmakta olup bunun 16 tanesinden veri toplanabilmiştir. Bu oteller aşağıdaki Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Görüşme Yapılan Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri Listesi

	Otel Adı	Sınıfı		Otel Adı	Sınıfı
1	Prestij Otel	4 Yıldızlı	9	Plaza Otel	4 Yıldızlı
2	Sv Business Hotel	4 Yıldızlı	10	Miroğlu Otel	3 Yıldızlı
3	Liluz Otel	4 Yıldızlı	11	New Tigris Otel	3 Yıldızlı
4	Turistik Otel	4 Yıldızlı	12	Kaplan Otel	3 Yıldızlı
5	Hilton Garden Inn Diyarbakır	4 Yıldızlı	13	Park Vadi	3 Yıldızlı

6	Dies Hotel	4 Yıldızlı	14	Birkent Otel	2 Yıldızlı
7	Liv Suit Hotel	4 Yıldızlı	15	Azizoğlu Malkoç Otel	2 Yıldızlı
8	Mittania Regency	4 Yıldızlı	16	Aslan Otel	2 Yıldızlı

Görüşme yapılan toplam 16 konaklama tesislerinden “**UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip misiniz?**” sorusuna 6 evet, 9 hayır ve 1 tane de kısmen biliyorum cevabı alınmıştır.

Bu sorunun beraberinde Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girdiğini biliyor muyduz sorusu yöneltilmiş olup 1 konaklama tesisi bilmediğini ve geriye kalan 15 konaklama tesisi bildiğini dile getirmiştir. Bu soruda seyahat acentalarına oranla konaklama tesislerinde daha iyi bir sonuç elde edilmiştir. İşletme yöneticileri genel anlamda UNESCO Dünya Miras Listesi hakkında bir bilgiye sahip olmasalar da en azından Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine alınmasıyla ilgili büyük oranda evet cevabı alınmıştır.

“**Sizce Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik oldu mu?**” sorusuna, 4 konaklama tesisinin fikrinin olmadığı cevabını, 5 konaklama tesisi herhangi bir değişiklik olmadığını, 1 konaklama tesisi net bir ifadeyle “*olmadı aksi yönde oldu diyerek*” olumsuz yönde cevap vermiştir. 5 konaklama tesisi şu an için Sur olayları sebebiyle herhangi bir değişiklik olmadığını ve bu olayların Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri UNESCO Dünya Miras Listesine girmesini gölgelediğini düşünmektedirler ve son olarak konaklama tesislerinden sadece 1 tanesi ise algıda olumlu yönde değişiklik olduğunu dile getirmiştir. Bu konaklama tesisi ise görüşmeye zaman ayırmak istemediği için kısa ve geçiştirici cevaplar vermiştir.

“**İşletmeniz, UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik bir çalışma (broşür, materyal, web sitesi) yaptı mı?**” sorusuna konaklama tesislerinden 1 tanesi sur olaylarından sonra turist gelmediği için yapma gereği duymadıklarını, 1 konaklama tesisi broşür yaptığını ve geriye kalan 14 konaklama tesisi ise hayır cevabını vermiştir.

Bu soruya seyahat acentaları da konaklama tesisleri de çok büyük oranda hayır cevabını vermiştir. Böylece UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri

bilgilendirmeye yönelik hiçbir bir çalışma yapmadıkları ortaya çıkmaktadır. Görüşme yapılan acentaları ve konaklama tesislerinin toplamı 50 olup, 42 tanesi hiçbir çalışma yapmadığını net bir şekilde ifade etmiştir.

“Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler nelerdir?” sorusuna 7 konaklama tesisi fikrinin olmadığı, 6 konaklama tesisi hiçbir yatırım yapılmadığı, 1 konaklama tesisi yatırım için çok fazla talep olduğu fakat yatırım yapılmadığı, 2 konaklama tesisi sur olaylarında dolayı yatırım yapılmadığı cevabı alınmıştır. Konaklama tesislerinden biri net bir dille *"olmadı"* şeklinde ifade etmiştir. Konaklama tesislerinden birinin *"şu an bir şey yapılmadı"* ifadesine bakıldığında gelecekte yatırım yapılacağına dair umutlu olduğu görülmektedir.

“Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi sizin için etkin bir pazarlama aracı oldu mu?” sorusuna 6 konaklama tesisi etkin bir pazarlama aracı olmasını bekledik ama sur olaylarından dolayı olmadığını, 6 konaklama tesisi etkin bir pazarlama aracı olmadığını, 1 konaklama tesisi olmasını şu anda olmadığını ama ileride olmasını beklediğini, 1 konaklama tesisi etkin bir pazarlama aracı olabilirdi ama o şekilde bir çalışma yapmadıklarını ifade etmiştir. 1 konaklama tesisi ise *"UNESCO nun sahip çıkması gerekirdi"* şeklinde bir yanıt vermiştir. UNESCO'nun Sur olayları sırasında miras varlıklarına sahip çıkmadığını bu yüzden etkin bir pazarlama aracı haline gelmediğini belirtmiştir. Son olarak sadece 1 konaklama tesisi ise etkin bir pazarlama aracı olduğunu dile getirmiştir. Toplam 15 konaklama tesisi için de seyahat acentalarında olduğu gibi Diyarbakır Suları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi etkin bir pazarlama aracı olmadığı görülmektedir. Tablo 7’de elde edilen veriler tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 7: Konaklama Tesisleri ile Yapılan Görüşmelerin Sonuçları

	UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip misiniz?	Diyarbakır K. ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girdiğini biliyor muydunuz?	Sizce Diyarbakır K. ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algisında herhangi bir değişiklik oldu mu?	İşletme, UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik bir çalışma (broşür, materyal, web sitesi)	Diyarbakır K. ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler	Diyarbakır K. ve Hevsel B. UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi sizin için etkin bir pazarlama aracı oldu mu?
O T E L						

				yaptı mı?	nelerdir?	
1	H	E	FY	H	FY	H
2	E	E	H	H	FY	H
3	E	E	H	H	H	H
4	H	E	FY	E	H	H
5	E	E	H	H	H	H
6	H	H	FY	H	FY	H
7	H	E	FY	H	FY	H
8	KE	E	H	H	H	H
9	H	E	H	H	FY	H
10	H	E	H	H	H	H
11	E	E	E	H	FY	E
12	H	E	H	H	H	H
13	E	E	H	H	FY	H
14	H	E	H	H	H	H
15	E	E	H	H	H	H
16	H	E	H	H	H	H

Not: “E: Evet, H: Hayır”, FY: Fikrim Yok, KE: Kısmen Evet” kelime ve tümcelerini ifade etmektedir.

Görüşme yapılan toplam 16 konaklama tesislerinden yarıdan fazlası 9 tanesinin UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip olmadığı, 7 tanesinin bilgiye sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte konaklama işletmelerinin neredeyse tamamının, Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girdiğini bildikleri görülmektedir.

Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle 5 konaklama tesisi Şu an için Sur olayları sebebiyle herhangi bir değişiklik olmadığını ve bu olayların Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri UNESCO Dünya Miras Listesine girmesini gölgelediğini düşünmektedirler.

14 konaklama tesisi UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik bir çalışma (broşür, materyal, web sitesi) yapmadığını dile getirmiştir.

“Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu, Bölgeye yatırım yapıldı mı yapıldı ise projeler nelerdir?” sorusuna 7 konaklama tesisi fikrinin olmadığı, 6 konaklama tesisi hiçbir yatırım yapılmadığını dile getirmiştir.

Genel olarak 12 konaklama tesisi için Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkin bir pazarlama aracı olmadığı dile getirilmiştir.

Konaklama işletmesi yöneticilerinin UNESCO Dünya Mirası konusundaki farkındalığı oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Diyarbakır'ın listeye girmesinin henüz şehre yansımadağı, yaşanan bazı terör olayları sebebiyle bu etkinin askıda kaldığı düşünülmektedir. Bunun bir pazarlama ve turistik çekicilik unsuru olarak değerlendirilmesine yönelik herhangi bir çalışmanın da yapılmadağı ortaya çıkmaktadır.

2.8.3. Yerel Yöneticiler ve UNESCO Listesi

Görüşme yapılan yerel yönetim birimleri aşağıda verilmiştir. Büyükşehir Belediye Başkanı ve Vali Yardımcısı, göreve yeni atandıkları ve yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, tatmin edici cevaplar veremeyeceklerini düşündükleri için görüşmeyi kabul etmemişlerdir. Görüşmeler aşağıda belirtilen diğer yerel yöneticilerle gerçekleştirilmiştir.

- 1) Diyarbakır İl Kültür ve Turizm Müdür Yardımcısı,
- 2) Karacadağ Kalkınma Ajansı,
- 3) Sur Belediye Başkanı ve Sur Kaymakamı aynı kişi, bu yüzden ikisini temsil eden bir müdürle görüşme yapılmıştır.

Sizce Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik oldu mu? sorusuna;

Sur Belediyesi/Sur Kaymakamlığı sur olayları sebebiyle algıda herhangi bir değişiklik olmadığını, turistlerin UNESCO Dünya Miras Listesine girmiş olmasını önemsemediğini dile getirmiştir.

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle yerel halk UNESCO'nun ekonomik bir gelir sağlayacağını, maddi yatırımların artacağını düşünmektedir.

Karacadağ Kalkınma Ajansı; algıda bir değişiklik olduğunu fakat sur olaylarından dolayı o olumlu algının tamamen yıkıldığını ifade etmiştir.

“Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle yerel halk üzerinde bir farkındalık oluştu mu? Sizin yerel halk üzerinde farkındalık oluşması konusunda bir çalışmanız oldu mu ya da gelecekte yapılacak planlarınız var mı?” sorusuna;

Sur Belediyesi/Sur Kaymakamlığı; turizmle ilgili fuarlara katılmak dışında hiçbir şey yapmadıklarını ve farkındalık oluşması için Sur olaylarından dolayı uygun ortamın olmadığını dile getirmişlerdir.

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; farkındalık oluşması için yazılı ve görsel basında yerel halkı bilgilendirme çalışması yapıldığını ifade etmiştir. Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin denetimi UNESCO tarafından yapıldığı ve iki kurum arasındaki işbirliği arttığı için kurum olarak da farkındalıklarının arttığını dile getirmiştir.

Karacadağ Kalkınma Ajansı; yerel halkı bilgilendirmeye yönelik bir çalışma yapmadıklarını fakat farkındalık oluştuğunu ifade etmiştir.

“Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler nelerdir?” sorusuna;

Sur Belediyesi/Sur Kaymakamlığı; Hz. Süleyman Camii eski tarihi yapısına kavuşturuldu. Yatırımlar olduğunu fakat bu yatırımların Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle ilgili olduğunu düşünmemektedir. Sur olaylarından dolayı bölgede yıkılan tarihi evlerin yerine tarihi yapıya uygun evler inşa edildiğini dile getirmektedir.

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Sur olayları sebebiyle yatırım izni yoktu, bu süreçten yeni çıkıldı ve şu an için yatırım düşünülemez ancak gelecekte bunun önü açılacaktır. Karacadağ Kalkınma Ajansı; önümüzdeki dönemde turizmle ilgili projelere destek verecektir. Diyarbakır ve Şanlıurfa için toplam 9 milyon TL'lik bütçe ayrılmış zincir otellerin sayısı artmıştır. Cemil Paşa Konağı kent müzesine dönüştürülmüştür. 2017 yılında 400 binden fazla turist gelmiş olup 2018 yılında ise 1 milyon turist hedefi vardır.

2.9.Tartışma

Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi konusunda, konaklama işletmeleri seyahat acentalarına oranla daha vakıf olduğu görülmektedir. Konaklama işletmelerinin yöneticileri genel anlamda UNESCO Dünya Miras Listesi hakkında bir bilgiye sahip olmasalar da en azından Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine alınmasıyla ilgili

büyük oranda evet cevabı vermiştir. Ancak genel olarak turizm işletmelerinin farkındalık düzeylerinin çok yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Demirçivi (2017)'nin, UNESCO Listesindeki Göreme Açık Hava Müzesi Dünya Mirası Varlıkları üzerine yaptığı çalışmada yerel yöneticilerin farkındalığının yerel halktan daha yüksek olduğu çalışma ile benzer sonuçlara sahiptir. Tezde paydaşlar açısından farklılık olsa da yerel yöneticilerin farkındalığının diğer paydaşlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik bir çalışmanın (broşür, materyal, web sitesi) ne seyahat acentaları ne de konaklama tesisleri tarafından yapılmadığı; UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girdikten sonra bununla ilgili hedef pazarlara yönelik bir çalışma yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Bunun çok önemsenmediği gerek tanıtım gerekse pazarlama stratejisi olarak bundan yararlanmanın henüz yeterli düzeyde dikkate alınmadığı görülmektedir. Bu durum turizm işletmelerin farkındalıklarının yetersizliğine paralel olarak UNESCO'nun işlevselliği konusunda da yeterli bilinçte olmadıklarını göstermektedir. Görüşme yapılan seyahat acentaları ve konaklama tesislerinin toplamı 52 olup, 42 tanesi hiçbir çalışma yapmadığını net bir şekilde ifade etmiştir. Konaklama tesisi ve seyahat acentaları için Diyarbakır Suları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi etkin bir pazarlama aracı olmadığı büyük oran ve net biçimde görülmektedir.

Listeye alınmış olması yerel işletmeler için etkin bir pazarlama aracı olmamıştır. Üner vd. (2006)'ne göre; herhangi bir turistik destinasyon için imaj eksikliği kötü bir imaj varlığından daha olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra konaklama işletmeleri, seyahat acentaları ve yerel yöneticiler de dahil olmak üzere yerel paydaşların Diyarbakır Suları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine alınmasıyla ilgili yerel halk ve potansiyel turizm pazarlarına yönelik bilgilendirme ve tanıtım amaçlı bir çalışma yapmadığı anlaşılmaktadır. Bunun, kentin turistik tanıtımı ve pazarlanmasındaki katkısına yönelik algı, henüz yeterli düzeyde değildir. Diyarbakır Suları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine alındığının dahi bilinmemesi, destinasyondaki yerel işletmelerin ve yerel yöneticilerin bu durumu avantaj olarak kullanma ihtimallerini azaltmaktadır.

Cuccia vd. (2016)'nın çalışmasında ortaya çıkan UNESCO'nun turizm gelişimi üzerindeki rolünü yerel paydaşların performansının belirleyeceği yönündeki sonuçlara benzer bir şekilde Diyarbakır için de UNESCO Dünya Mirası Varlıklarının turizmi olumlu yönde etkileyip etkilemeyeceği yerel paydaşların bu yöndeki çabalarına bağlı

olarak şekilleneceği değerlendirilebilir. Ancak yerel paydaşların görüşlerinden yola çıkarak Huang vd. (2012) ile Yenişehirli ve Kalay (2017)'in çalışmalarında olduğu gibi UNESCO'nun olumlu etkisinin özellikle turist sayıları üzerinden kısa dönemli olup olmayacağına dair kesin yargılara varmak çok mümkün değildir. Demirçivi (2017)'nin çalışmasındakine benzer biçimde Göreme Açık Hava Müzesi için tüm paydaşları kapsayan bir yönetim planının Diyarbakır için de hali hazırda yapılmadığı ve koordinasyonun oluşturulmadığı görülmektedir. Bu durum, yerel paydaşların sürece dahil edilmesi ve destinasyon yönetiminde koordinasyonun sağlanması anlamındaki eksikliklerin benzer olduğunu kanıtlamaktadır.

Kentteki kültürel varlıkların UNESCO listesine girmesinin turizm arzı ve talebine doğrudan ya da dolaylı etkisi bağlamında özellikle arz yanlı paydaşlar açısından ciddi düzeyde bir değişiklik yaratmadığı bulunmuştur. Bunun temel nedeni olarak Diyarbakır'ın özel olarak geçmişte ve hali hazırda Türkiye'nin terör olaylarıyla algılanan ve dolayısıyla imajının olumsuz yönde etkilediğini bir yer olması düşünülebilir. Bu açıdan Diyarbakır, literatürde değerlendirilen diğer destinasyonlardan belirgin biçimde farklı bir yere oturmaktadır. Bununla birlikte tezde ortaya çıkan yerel paydaşların bu konuyla ilgili farkındalıklarının yetersiz oluşu, literatürdeki çalışmalarda da gözlemlenen temel sorunlardan biridir. Bu konuda temelde sorumlu olan yerel idareyi temsil eden kurumların da yeterli düzeyde çalışma yapmadığı görülmüştür.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar Diyarbakır'ın bölgede önemli bir konuma sahip olduğunu ve bunun değerlendirilerek turizm kalkınması yaratarak marka kent olabileceğini göstermektedir ancak turizm olanaklarının gelişmesi, yeni istihdam olanakları sağlanması ve dünyaca tanınırlığı artması beklenirken kentte yaşanan terör olaylarından dolayı aksi yönde gelişmeler olmuştur. Oluşmuş bir imajı değiştirmenin zorluğu konusunda ortak bir görüş hakimdir. Bu nedenle Diyarbakır üzerindeki terör olayları kaynaklı negatif güvenlik algısının kentin turizm imajı üzerinde bir dönem daha etkili olacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte Diyarbakır'ın sahip olduğu özellikle kültürel miras değerlerinin zamanla değerinin daha çok anlaşılacağı ve turistik açıdan değerlendirilme potansiyelinin gelişebileceği de beklenmelidir.

Turizmin yerel paydaşlarının UNESCO Dünya Mirası konusundaki farkındalıkları çok düşük düzeydedir. Konaklama işletmeleri ve seyahat acentalarının büyük bir çoğunluğu bu konuda bilgi sahibi değildir. Yerel paydaşlarca, Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine alınmasıyla Diyarbakır algısında ciddi bir değişiklik olmadığı, üstelik Sur olaylarından dolayı Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Kültür Miras Listesine girmiş olmasının gölgelendiği ve terör kaynaklı olumsuz imaj algısının devam ettiği düşünülmektedir. Sur ilçesinde yaşanan terör olayları, Diyarbakır için büyük bir talihsizlik ve hayal kırıklığı olmuştur.

Terör olaylarından dolayı kentin tarihi bölgelerinin büyük zarar gördüğü, Dünya Mirası listesine alınmasının hemen ardından yaşanan olayların olumsuz bir imaj yarattığı görülmektedir. Kısa vadede yerel paydaşların olumlu gelişme beklentileri bu nedenle zayıftır. Bu duruma çözüm olarak Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin Tehlike altındaki miras listesine alınmasını talep edilerek ilgiyi çekip Diyarbakır'a UNESCO tarafından daha fazla desteğin alınması sağlanabilir. Örnek olarak 2011 Dünya Mirası Komitesinde Endonezya, Dünya Mirası Listesi'ne 2004 yılında giren 'Sumatra Yağmur Ormanları-Rainforest Heritage of Sumatra'yı, farklı ve uluslararası nedenlerle koruyamadığını belirterek, kendisi ülke olarak Komite'den bu yağmur ormanının Tehlike Altındaki Miras Listesine kaydırılmasını talep etmiştir.

İlgili paydaşların UNESCO Dünya Miras Listeleri ve konusundaki farkındalıkların, bilginin ve bunu turizme yansıtarak kullanmaya yönelik çalışmaların yetersiz olmasının, yine aynı paydaşların çabalarıyla ortadan kaldırılabileceği açıktır. Bunun yanında aşağıda sıralanan öneriler, tezin yürütülen araştırmadan yola çıkarak özelde Diyarbakır turizmi için yararlı olacağını düşündüğü yapılabilecekler listesidir.

- Farkındalıkların artırılmasına yönelik tüm turizm paydaşları için eğitim çalışmaları yürütülebilir.
- İldeki turizm paydaşları tarafından UNESCO Dünya Miras Listesine yönelik yapılacak çalışmalar için bir koordinasyon birimi kurulabilir.
- Turizm gelişim planı ve buna bağlı eylem planları oluşturulabilir.
- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü öncülüğünde ilgili kişi ya da kuruluşlardan destek alarak seyahat acentalarına ve konaklama tesislerine, UNESCO Dünya Miras Listesi hakkında ve Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi ve bu yönde yapılacak çalışmalar, dikkat edilmesi gereken konular ile ilgili eğitim verilebilir.
- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından yerel halkı Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi ile ilgili bilinçlendirmeye yönelik TV programları, radyo programları yapılabilir, gazete, dergiler ve büyük reklam panolarında yazılar yazılabilir.
- Surlarda restorasyonlar yapılırken surların kendi mimari yapısına uygun Diyarbakır taşlarıyla yenileme yapılması sağlanabilir.
- Diyarbakır büyükşehir belediyesi veya Sur Belediyesi tarafından Diyarbakır'a gelen turistleri Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alması ile ilgili, çeşitli reklam alanlarında, Havaalanlarında vb. yerlerde tanıtımlar yapılabilir.
- Sadece Diyarbakır'da değil hem İstanbul, Ankara gibi iç turizm pazarlarında hem de Dünyadaki kültür turizmi pazarlarında buna yönelik tanıtımlar yapılabilir. Fuarlara ve uluslararası organizasyonlara katılım denenebilir. Ayrıca uluslararası bir takım festival ve şenlikler de Diyarbakır'da yapılarak kente dikkat çekilebilir.

Tez, UNESCO Dünya Miras Listesine giren kültürel varlıkların o destinasyon üzerindeki etkisini araştırmıştır. Tezin belirli kısıtları bulunmaktadır. Bu bağlamda kapsam olarak sadece Diyarbakır ele alınmıştır. Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO listesine girmesinin o kentteki turizm paydaşları tarafından nasıl algılandığı, turizmi nasıl öğrenilmeye çalışılmıştır. Bunların başında araştırma evreninin tamamı ile görüşülememiştir. Görüşülen paydaşlar temel olarak yereldeki turizmin doğrudan temsilcileri ve idarecilerinden oluşmuştur. Kuşkusuz bu kesimler, Diyarbakır turizmin gelişmesi açısından önemli bir misyona sahiptir ancak bundan sonra yapılacak çalışmalarda başta ziyaretçiler ve yerel halk olmak üzere diğer paydaşların da görüşlerinin alınması önemli olacaktır. Ayrıca tezin yürütüldüğü dönemde kentte yaşanan terör olaylarının etkisinin devam ediyor olmasının; araştırmanın bulguları ve sonuçları üzerinden spesifik olarak etkili olduğu yadsınamaz. Diyarbakır'ın Sur ilçesinde yaşanan terör olayları Kasım 2015'te başlayıp, Nisan 2016 da bitmiştir fakat etkisi 1 yıldan uzun süreyle devam etmiştir. Bu sebeple Aralık 2017 tarihinden itibaren toplanmaya başlanan ve Şubat 2018 tarihinde biten veri toplama sürecinin üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Bu faktörün devre dışında olduğu bundan sonra yürütülecek çalışmaların sonuçlarıyla bu tezin sonuçlarının karşılaştırması, bilimsel açıdan yerinde olacaktır. Ayrıca orta vadede yapılacak araştırmalar, tezin de temel amacı konusundaki etkileri gözlemek açısından daha verimli sonuçlar verebilir.

KAYNAKLAR

- Altunışık, R. Coşkun, R. Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Altunışık, R. Coşkun, R. Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss Uygulamalı. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Artar, M. (2016). Kültürel Miras ve Korumaya UNESCO Çalışmaları İle Yaklaşmak: Amasra Örneği, *İv. Çevre-Tasarım Kongresi, 05-06 Mayıs 2016, Kayseri*.
- Atay, L. (2003). *Turistik Destinasyon Pazarlaması Ve Bir Alan Uygulaması*. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Baloğlu, Ş. ve Mangaloğlu, M. (2001). "Tourism Destination Images of Turkey, Egypt, Greece and Italy as Perceived by US Based Tour Operators and Travel Agents", *Tourism Management*. Vol. 22, 2001, ss. 1 – 9
- Beerli, A. ve Martin, J. D. (2004). Factors Influencing Destination Image. *Annals Of Tourism Research*. Vol. 31, No. 3, 657–681.
- Ceylan, S. ve Somuncu, M. (2016). Kültür Turizmi Alanlarında Turizmin Çeşitlendirilmesine Eleştirel Bir Bakış: Safranbolu UNESCO Dünya Miras Alanı, *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1 No:1
- Chi, C. G. Q., & Qu, H. (2008). Examining the structural relationships of destination image, tourist satisfaction and destination loyalty: An integrated approach. *Tourism Management*, 29 (4), 624-636.
- Cuccia, T., Guccio. C. ve Rizzo, I. (2016); The Effects Of UNESCO World Heritage List İnscription On Tourism Destinations Performance İn Italian Regions, *Economic Modelling*, 53, 494-508.
- Çelik, Y. (2008). Diyarbakır Surlarında Hayvan Figürleri. Tc Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Programı Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.

- Dalkılıç, F. (2012). Algılanan Destinasyon İmajı ve Tatminin Davranışsal Niyet Üzerindeki Etkisi: Kapadokya Örneği, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir.
- Dalkılıç, N. ve Nabioğlu, A. (2013). Diyarbakır Surlarının Günümüzdeki Durumuna Yeni Bir Bakış, Diyarbakır Kalesi ve Tarihi Şehri ICOMOS/ICOFORT Toplantısı, 11-14 Nisan, 23-35.
- Demirçivi, B.M. (2017). Göreme Millî Parkı ve Kapadokya Kayalık Bölgeleri'ne İlişkin UNESCO Raporu Değerlendirmeleri ve Öneriler, Turizm Akademik Dergisi, 4 (2), 91-106.
- Doğan, İ. T. (2013). Turistik Destinasyon İmaj Ölçümü: Safranbolu Örneği, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Dominique, S. ve Lopes, F. (2011). Destination image: Origins, Developments and Implications, Vol. 9 N° 2 págs. 305-315.
- Düzgün, E. ve Acar, A. (2016). Safranbolu Turizminin Sürdürülebilir Gelişiminde UNESCO'nun Etkileri, II. Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi, 28-30 Nisan Adrasan, Antalya.
- Echtner, Charlotte M. and J. R. Brent Ritchie: "The Meaning and Measurement of Destination Image", The Journal of Tourism Studies. Vol. 14, No. 1, May 2003, ss.37 – 48
- Gögebakan, Y. (2004). Dünya Doğal ve Kültürel Mirası Listesinde Türkiye, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 550.
- Gögebakan, Y. (2015). Dünya Üzerindeki Kültürel Varlıkların Turizme ve Ekonomiye Katkısı, Anadolu üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt:5 Sayı:2 48-71.
- Gunn, C. A. (1972). Vacationscape: Designing tourist regions. Austin: Bureau of Business Research, University of Texas.
- Güçhan, N., Ünay, A.İ., Böke, H. Ve Gökçe, F. (2005). Diyarbakır Kent Surları Koruma Sorunları, Odtü Mfd 2005/ 1 (22: 1) 27-55
- Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. (2008). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi, Nobel Yayın, Ankara.

- Hu, Y. and Ritchie, J. R. B. (1993). Measuring destination attractiveness: a contextual approach. *Journal of Travel Research*, 32(2), 25- 34.
- Huang, C. H., Tsaor, J.R. ve Yang, C .H. (2012). Does World Heritage List Really Induce More Tourists? Evidence From Macau, *Tourism Management*, 33, (6), 1450-1457.
- Hunt J. D. (1975). Image as a factor in tourism development. *Journal of Travel Research*, 13, 3,1-7.
- İslamoğlu, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Beta Yayıncılık.
- Jenkins, O.H. (1999). Understanding and measuring tourist destination images. *The International Journal of Tourism*. 1 (1), 1-15.
- Karadoğan, S. ve Assenat, M. (2017). Amida (Université Paul-Valéry Montpellier 3) Atölyesi ve Çalışmaları, *Mühendislik Dergisi*, Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Cilt:8 Sayı:2 285-292.
- Koçak, A. Ve Arun, Ö. (2006). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu, *Selçuk İletişim*, 4, 3. 21-28.
- Kozak, M. (2014) Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri. Detay Yayıncılık.
- Okuyucu, S. (2016). Kazdağı Milli Parkı Ve Yakın Çevresinin UNESCO Kriterlerine Göre Jeopark Potansiyelinin Belirlenmesi Ve Eğitim Amaçlı Kullanımı, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Balıkesir.
- Öter, Z. ve Özdoğan, O. N. (2005). Kültür amaçlı seyahat eden turistlerde destinasyon imajı: Selçuk-Efes örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 127-138.
- Özoğul, O. (2011). Seyahat Aracılarının Destinasyon Seçimi Ve Destinasyon İmajı Üzerindeki Etkileri Türkiye Örneği, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Pektaş, F. (2012). Destinasyon İmajının Tatil Satın Alma Kararı Üzerine Etkisi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray.
- Pekyaman, A. (2008). Turistik Satın Alma Davranışında Destinasyon İmajının Rolü Afyonkarahisar Bölgesinde Bir Araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi, Afyonkarahisar.
- Phelps, A. (1986) "Holiday Destination Image – the Problem of Assessment. An *Research*, 13(3), 1-17.
- Sami, K. (2017). Diyarbakır Tarihi Suriçi: Kentsel, Mekânsal Ve Toplumsal Yaşamda Renkleri Yok Olan Kültürel Miras Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 10 Sayı: 53. 390-400 (<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175334128>).
- Santa-Cruz, F.G. ve López-Guzmán, T. (2017); Culture, Tourism and World Heritage Sites, *Tourism Management Perspectives*, 24, 111-116.
- Serçek, S. ve Hassan, A. (2016). Turizmde Destinasyon Markalaşması ve Diyarbakır Örneği, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13 (1), 6-27.
- Sönmez, S.F. ve Grafe, A.R. (1998). Infuluence of Terrorism Risk on Foreign Tourism Decision, *Annals of Tourism Research*, 25 (1). 112-144.
- Şengür, Ş. (2010). UNESCO Ölçütleri (Kriterleri) Kapsamında Kazdağları'nın Dünya Mirası Olarak Değerlendirilmesi Üzerine Araştırmalar, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Şentürk, A. (2012). UNESCO Dünya Miras Listesinde Yer Almanın, Ülke Kültürel Miras Koruma Politikalarına Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 24, 543-559.
- Uçkun, G., Konakay, G. ve Ergen, B. (2016). Destinasyon İmajı Algısındaki Değişimin Literatür İncelemesi, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, sayı:12, 196-224.

UNESCO. (1972), Paris, The Convention Concerning The Protection Of The World Cultural And Natural Heritage, Paris, <http://portal.unesco.org/en>. (15.03.12).

Üner, Mithat; Evren Güçer; Aslı Taşçı; “Türkiye Turizminde Yükselen Destinasyon Olarak İstanbul Şehrinin İmajı”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 17, Sayı 2, 2006, ss. 189-201.

Yenişehirlioğlu, E., Ve Kalay, H.A., (2017). UNESCO Dünya Miras Listesi'nin Kültürel Miras Alanlarındaki Ziyaretçi Sayılarına Etkisi, *International Congress On Cultural Heritage And Tourism*, <https://www.researchgate.net/publication/322662944>

Yerel Kimlik Dergisi Sayı:41 Ocak-Şubat-Mart (2015). Diyarbakır.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüksel, A. ve Yüksel, F. (2001). The Expectancy-Disconfirmation Paradigm: A Critique, *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 25, 107.

İnternet Kaynakları

<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0> Erişim tarihi: 21.12.2017.

http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/semp5_39.pdf Erişim tarihi: 30.12.2017.

http://unesco.org.tr/dokumanlar/duyurular/diyarbakir_t.pdf Erişim tarihi: 18.02.2018

<http://whc.unesco.org/> Erişim tarihi:03.03.2018.

<http://whc.unesco.org/en/list/> Erişim tarihi: 17.03.2018.

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44395/dunya-miras-gecici-listesi.html> Erişim tarihi: 01.04.2018.

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44439/dunya-miras-listesine-alinma-kriterleri.html> Erişim tarihi: 01.04.2018.

<http://www.milliyet.com.tr/UNESCO-Dunya-Miras-Listesi-nde-yer-alan-10-eser-molatik-2428/> Erişim tarihi: 23.03.2018

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=631:tuerk-duenyas-say-40&catid=44:suereli-yaynlarmz Erişim tarihi: 05.02.2018.

<http://www.trthaber.com/haber/dunya/afrikadaki-dunya-miraslari-icin-tehlike-canlari-caliyor-263977.html> Erişim tarihi: 19.03.2018.s

<http://www.unesco.org.tr/Pages/149/44> Erişim tarihi: 22.01.2018.

http://www.worldheritageturkey.com/media/dosyalar/Diyarbakir_alan_yonetim_plani.pdf. Erişim tarihi: 21.03.2018.

<https://kdk.gov.tr/haber/unesco-dunya-mirasi-listesinde-yer-alan-15-kultur-varligi/461> Erişim tarihi: 13.02.2018.

EKLER

EK-1 Yerel Yöneticiler Görüşme Formu

BATMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

Görüşme "UNESCO Dünya Miras Listelerinin Turizme Etkisi: Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri Örneği" konulu tez çalışmasında kullanılmak amacıyla yapılacaktır.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN

Zehra ÇAĞLAR

zehracaglar_27@hotmail.com.tr

YEREL YÖNETİCİLER

- Sizce Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik oldu mu?
- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle yerel halk üzerinde bir farkındalık oluştu mu? Sizin yerel halk üzerinde farkındalık oluşması konusunda bir çalışmanız oldu mu ya da gelecekte yapılacak planlarınız var mı?
- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler nelerdir?

EK-2 Konaklama İşletmeleri / Seyahat Acentaları Görüşme Formu**BATMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

Görüşme "UNESCO Dünya Miras Listelerinin Turizm Etkisi: Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri Örneği" konulu tez çalışmasında kullanılmak amacıyla yapılacaktır.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DOĞAN

Zehra ÇAĞLAR

zehracaglar_27@hotmail.com.tr

KONAKLAMA İŞLETMELERİ / SEYAHAT ACENTALARI

- UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip misiniz?
- Sizce Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesiyle Diyarbakır algısında herhangi bir değişiklik oldu mu?
- İşletme, UNESCO Dünya Miras Listesi ile ilgili müşterileri bilgilendirmeye yönelik bir çalışma (broşür, materyal, web sitesi) yaptı mı?
- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesinin etkisiyle bölgeye yapılan yatırımlarda değişiklik oldu mu? Bölgeye yatırım yapıldı mı? Varsa projeler nelerdir?
- Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçelerinin UNESCO Dünya Miras Listesine girmesi sizin için etkin bir pazarlama aracı oldu mu?

ÖZGEÇMİŞ**KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı Soyadı : Zehra ÇAĞLAR

Uyruğu : T.C

Doğum Yeri ve Tarihi : GAZİANTEP / 17.02.1993

Telefon : 05379147282

Faks :

e-mail : zehracaglar_27@hotmail.com.tr

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	Emine Konukoğlu Lisesi, Şahinbey, Gaziantep	2010
Üniversite	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Merkez, Nevşehir	2015
Yüksek Lisans	Batman Üniversitesi, Merkez, Batman	2018
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ